

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Мы аужырэ ильэсхэм клэлэ-егъаджэм имэхъанэ къэлэты-гъэным, ащ игъот нахь хэхъоным афэлэжьэрэ Іофтхьабзэхэр нахьыбэу зэхашэхэ хьугъэ. Ахэм ащыщых лъэпкъ проектэу «Гъэсэныгъ» зыфиорэм къыдилгы-тэрэ зэнэкъокъоу шыкІэ-амалыкІэхэр зыгъэфедэрэ клэлэ-егъаджэхэр зыхэлажьэхэрэр, еджапІэхэм япсихологхэм, клэлэпІухэм язэнэкъокъухэр ыкІи нэмыкІхэр.

«Ильэсым ианыхь клэлэегъаджэ дэгъу» зыфиорэ зэнэкъокъур ильэс 15 хьугъэу тиреспубликэ шызэхашэ. Ащ фэдэу 2010-рз ильэсымкІэ Адыгеим ианыхь клэлэегъаджэ дэгъур къызыщылэгъошт зэнэкъокъур тыгъуасэ Мыекъуапэ шырагъэ-жыагъ. Ащ нэбгырибгъу хэла-жыэ. КъекІолІагъэхэм ащы-щых Мыекъопэ гурыт еджапІэу N 3-м иублэлэ классхэм якІэ-лэегъаджэу Анна Бражнико-вар, Теуцожь районымкІэ гу-рыт еджапІэу N 2-м биологи-емкІэ иклэлэегъаджэу Гедыо-джэ Мэлайчэт, Красногвардей-скэ районымкІэ гурыт еджапІэу N 11-м адыгабзэмрэ литерату-рэмрэкІэ щезыгъэджэхэрэ Кобл Сусанэ, Шэуджэн районымкІэ гурыт еджапІэу N 1-м геогра-фиемкІэ иклэлэегъаджэу Мэрэ-тыкьо Жаннэ ыкІи нэмыкІхэр.

Зэнэкъокъур жьоныгъуакІэм и 24-м нэс кІощт. Тхымафэм къыкІоцІ республикэм ианыхь клэлэегъаджэ дэгъухэр зэнэкъо-

КІэлэегъаджэхэм язэнэкъокъу рагъэжыагъ



кыуштых. КІэлэегъаджэхэм яапэрэ зэнэкъокъу «Методическэ семинаркІэ» еджагъэх. ЯтІонэрэ мафэм урокхэр атыштых. Ящ-нэрэ зэнэкъокъум класснэ сы-хьатхэр шызэхашэтых.

Республикэ зэнэкъокъур къызэлэуихыгъ АР-м гъэсэны-гъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ ими-нистрэу Беданыкьо Рэмзэнанэ. Ащ ыуж къэгущылагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

гъэсэныгъэмкІэ, наукэмкІэ ыкІи ныбжьыкІэхэм ялофыгъохэм-кІэ и Комитет итхьаматэу Уды-кІэко Юрэ, АР-м ипрофсоюз-хэм я Федерация итхьаматэу Устэ РусІьанэ.

Зэнэкъокъум шытекІуагъэхэм мы мэфэ блогъэхэм нэлуасэ шыуафэтшышты.

СИХЪУ Гоцнагъу.
Сурэтыр Іэшынэ Аслъан
тырихыгъ.

ЭКОНОМИКЭМРЭ ХЪЫЗМЭТЗЕХЪЭНЫМРЭ

Чыплэ къин зэрытыр

КъагъэшІагъэм зы шыкІэм тегъэпсыкІыгъэу бэдзэр зэфы-щытыкІэм, нэмыкІэу къэпІон ху-мэ, капитализмэ шылакІэм, рыла-жыштыгъэхэм, а системэм шы-кІэгъабэ зэриІэр дунэе финан-с кризисым къагуригъэІуагъэу къытшІошты. План шыкІэм зэ-кІэми пшъэрылыгъэу ялэр дэх имы-Іэу агъэцэкІон фаеу ыгъэнафэ-щыгъэмэ, бэдзэр зэфыщытыкІэ шылакІэр ухэткІи зэхэпфын ыкІи прогноз тэрэххэр бгъэнафэнхэ плъэкІынэу шытэп. Дунэе финан-с кризисым зэкІэри зэцигъэкІу-кІыгъэми, Китаим ишылакІэ хэ-хъоныгъэу фэхьухэрэм полити-ческэ системитІум язэу нахь дэ-гъур нафэ къышыгъэу плытэн плъэкІышты.

Мыекъопэ машинэшІ заводым продукциеу къыдигъэкІырэр мэз отраслэм шагъэфедэ. Совет ха-бзэм ильэхъанэ ащ къышашы-гъэхэр ягъэтылыштыр чІагъэу-цоным нэмысхэзэ, щэфакохэу ар зыІэкІэхъан фаехэр гъэнафагъэ-хэти, псынкІэу збгырашыштыгъ. Дунэе финан-с кризисыр къе-жъэным ыпэкІи предприятием илофшІэн зыпкъ иуцожьэу ыублэ-

гъагъ. Бэдзэршыплэу зышыла-жъэхэрэм нэкъокъогу къащы-фэхьухэрэр къыкъокІыгъагъэх нахь мышІэми, къашырэм идэ-гъугъэ ренэу зэрэхагъахьорэм ишылагъэкІэ, япродукция дэхэ-клаеу ІуагъэкІын алъэкІыштыгъ. ГъэрекІо къышублагъэу ялоф-шІэн зэщыкІулыгъэшъ, зыфа-тІорэр щэфакохэр амалынчъэ зэрэхьугъэхэр ары, тызыхэхъ-гъэ ильэсми зыпкъ иуцожьынхэ алъэкІырэн.

— Экономикэм зиужьыжъэу фежыагъэу къэбар жьугъэм иамал-хэм къытІагъэІэсы зэхъум, — еІо машинэшІ заводым ипашэу ЕмтІыль Зауркъан, — тилофшІа-кІэ джы зэрэщытым нахь дэгъу хъужьыным тышыгуыштыгъ. Ау, гухэкІ нахь мышІэми, ащ тэ-тэу хьугъэп. Непэ тышчымысы-пэми, Іоф тэшІэ плоныр гъэины-гъашэу къэІуагъэу сэлбыгъэ, сыда плэмэ тхымафэм къыкІоцІ мэ-фиш ныІэп тирабочхэр Іофы-шІэ къызэрэдэкІыхэрэр. Тапэрэ ильэсхэм гидроманипулятори 145-м нэсэу къэтшІэу мазэхэр къыхэкІыштыгъэхэмэ, тызыхэхъ-гъэ ильэсым пыкІыгъэ плалъэм

зэкІэмкІи гидроманипуляри 88-рэ ныІэп къыдэдгъэкІыгъэр.

Предприятием чІэнэгъэшхоу ышыгъэр зыпкъ ибгъэуцожьы-ным, къызэрэтшІошІырэмкІэ, ильэс пчъагъэ ишыкІагъ. Зыфа-тІорэр экономикэ закъор арэп. Мы предприятиемкІэ Іэпэлэсэ-ныгъэ ин зыхэлъ рабоч кадрэхэр зэлугъэкІэгъэнхэр анахь къины-гъохэм зыкІэ ащыщ. Мары ыпэ-кІэ нэбгырэ 400-м ехъу зышыла-жъэщыгъэ заводым непэ зэ-кІэмкІи къыІунэжыгъэр нэбгы-рэ 270-рэ ныІэп. Зэрыпсэуштыр къэзылэжыын зымылгъэкІырэ цІыфыр бэрэ къыуажэу шысы-щтэп, хэкІыплэхэм яусэзэ, хэти ІофшІаплэ горэм лъэхъу, аужы-пкъэм, ипсэупи ехъожьы. Непэ экономикэр зыпкъ иуцожьыпа-гъэкІи, нахьыпэм заводым Іоф шызышІэщыгъэ цІыфхэр амы-гъотыжыынхэр къыдыхэт. Ары, къызэрэтшІошІырэмкІэ, тапэкІи къыныгъошхоу къафэнэжыштыр. Арышъ, ыпэкІэ анахь предприя-тие дэгъухэм ясатыр пытэу хэтыгъэ заводым тапэкІэ къырыкІоштыр къэшІэгъуаеу къытшІошты.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Тигъэзетеджэ лъапІэхэр!

Мы мазэм и 13-м щегъэжьагъэу и 23-м нэс фэгъэкІотэн зІлэ кІэтхэгъу уахътэр кІощт. А мэфиншІым къы-кІоцІ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» сомэ 359-рэ чаныч 35-кІэ шьукІэтхэн шьу-лъэкІышты, 2010-рз ильэсым иятІонэрэ ильэсныкьо къышъуІукІэнэу шьуфаемэ.

**ШьукІатх
лъэпкъ гъэзетым!**

МэкъэгъэІу

ЖьоныгъуакІэм и 13-м къыщегъэжьа-гъэу и 23-м нэс къалэу Мыекъуапэ дэт Почтэ шьхьалэу урамэу Краснооктябрь-скэм тетым, номерэу 20-м, гъэзетэу «Адыгэ макъэм» шыкІатхэрэмэ шІухъаф-тынхэр къащаратыштых.



Сомэ миллиард 450-м ехъу апэлуагъэхъашт

Къушхъэ лыжэ комплексхэр Матлас (Дагъыстаным), Мамисонэ (Темыр Осетием), Архызы (Къэрэщэе-Щэрджэ-сым), Лэгъо-Накъэ (Адыгейм) ыкIи Эльбрус (Къэбэртэе-Бэлыкъарым) ащагъэпсынхъу концепциехэм агъэнафэ. «Темыр Кавказым хъхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэм истратегиехъу джыдэдэм Минрегионразвитием зэхигъэуцохэрэм пункт шхъафкIэ хагъэуцощт туристическэ кластеры», — гэзетым илофшIэ къыриуагъ Темыр-Кавказ федеральнэ округымкIэ УФ-м и Президент иполпред игуадзэу Максим Быстровым.

Гъэзет статъям зэритхырэмкIэ, курортитфэу агъэпсыщтхэм зэкIэмкIи чIыгу гектар мини 4-м ехъу зэлъауытыщт, ахэм километрэ 803-рэ зикIы-хъэгъэщт къушхъэ лыжэ трассэхэр ыкIи турист нэбгырэ мини 104,5-м ателыгъэгъэ зыгъэпсэфыпIэхэр ащагъэпсыщтых. КурорткIэхэм ябюджет къалэу Шъачэ щыкIорэ олимпийскэ псэолъэшIыным пэлъуащт мылькым фэдитIукIэ нахъыбэщт. Гъэзетэу «Коммерсант» зэритхырэмкIэ, 2014-рэ илэсым щыIэщт Олимпиадэм зыфэгъэхъазырыгъэным зэ-



Гъэзетэу «Коммерсант» зэритхырэмкIэ, Краснодар краим и Хэбзэхъухъэ ЗэлукIэ и Тхъаматэ игуадзэу, Урысыем и Олимпийскэ комитет илофшIэн нахъ дэгъоу зэхэщэгъэнымкIэ комисию агъэнэфагъэм ипашцэу Ахмед Билаловым илофшIэ куп игъусэу къагъэхъазырыгъэ концепциехэм агъэнафэ 2020-рэ илэсым ехъулэу сомэ миллиард 450-м ехъу зыпэлъуагъэхъашт къушхъэ лыжэ курортитф Темыр Кавказым щагъэпсынэу.

кIэмкIи сомэ миллиард 206-рэ пэлъухъанэу агъэнэфагъ. ИлэсипшIым къыкIоцI СКФО-м щагъэпсыщт курортитфым сомэ миллиард 451-рэ миллион 44-рэ апэлуагъэхъашт. Ащ щыщэу сомэ миллиард 272-р институционнэ инвесторхэм, миллиарди 119-рэ миллион 28-р унэе инвестициехэмрэ банк чIыфэхэмрэ къахэкIыщт. Бюджетым сомэ миллиард 60-у хилъхъаштэу гъоу инфраструктурэмрэ инженер сетхэмрэ гъэпсыгъэнхэм апэлуагъэхъашт.

Гъэзетым зэригъэунэфыгъэмкIэ, псэолъэшIыным иин-

вестконсультантэу щытын ыльэкIыщт Сбербанкыр. Инвестиционнэ предложениехэр презентацие ашIыгъахэх Morgan Stanley, JPMorgan Citi, Allianz, джащ фэдэу шхъафитыгъэ зилэ IэкIыб хэгъэгу ыкIи инвестиционнэ фондхэм.

Тыгу кэздгъэкIыжымэ хъушт мэлылфэгъу мазэм икыхъагъухэм адэжэ УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевыр Темыр Кавказым хъхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэм хэлэжээнхъу бизнесышхом ипашцэхэм къызэрджэгъагъэр. Экспертхэм зэрэхагъэунэфыкIырэмкIэ, а шьолтырым кIочIэшIу зэрэхьылIэн ыкIи инвесторхэм аналэ зыгырадзэн алыкIыщт отраслэ зэфэшхъафхэр, туризмэм къыщыублагъэу чIычIэгъ байныгъэхэр къычIэхыгъэнхэм нэсыжъэу, илэх, ау къэралыгъом зэкIэри щынэгъончъэу ыкIи бизнесыр кIыгъэгъушIун ыльэкIы-нэу ыгъэпсын фае.

Компание заулэмэ къызэра-луагъэмкIэ, Темыр Кавказым щэлажъэх е ахэм якъутамэхэр къащызэлъахынхэм зыфагъэхъазыры. Экспертхэм зэралы-тэрэмкIэ, инвестициехэр къы-зылэкIэгъэхъэгъэнхэм пае республикэ пстэуми зэфэдэ амалхэр ялэх, ау зэкIэри зэлытыгъэр пстэуми анахъ сынкIэу зыпкытыныгъэр зыщыгъэпсы-гъэхэ хъушт регионыр ары.

УФ-м иполпредэу Темыр-Кавказ федеральнэ округым щыIэ Александр Хлопониным къызэрилуагъэмкIэ, СКФО-м хъхъэрэ субъектхэм ащыпсэу-хэрэм илофшIэн ягъэгъотыгъэ-ным епхыгъэ иофыгъохэр зэшIохыгъэнхэм пае, ыпэрэ илэс-сым елытыгъэмэ, процент 13-кIэ нахъыбэу 2010-рэ илэс-сым мылькы афитIупщынэу федеральнэ бюджетым егъэ-нафэ. 2009-рэ илэсым а Ио-фым сомэ миллиарди 8,5-рэ пэлъуагъэхъагъ. Полпредым зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, илофшIэнымкIэ международнэ организациейм иметодологии тегъэпсыкIыгъэу пштэн хъумэ, Темыр Кавказым илофшIэн зы-мыIэхэм япчъагъэ лъэгапIэу щыриIэр процент 20-м нэсы, нэмыкIэу къэплон хъумэ, нэб-гырэ мин 820-рэ фэдиз.

Александр Хлопониным къызэрилуагъэмкIэ, экономикэм зиужыжъэу зериублагъэм ишIуагъэкIэ илофшIэн зымыIэхэм Iэпылэгъу ятыгъэным телытэгъэ программэм епхы-гъэу федеральнэ бюджетым Урысыем Iэпылэгъоу шариты-рэр нахъ макIэ ашIыгъэми, а Иофым епхыгъэу Темыр Кав-казым федеральнэ бюджетыр мылькукIэ къызэрэдеIэрэм хигъэхъагъ.

ХэгъэунэфыкIыгъэмэ хъушт Темыр Кавказым имызакъоу,

дунэе лъэгапIэхэм алыкIэхъэрэ курортхэр Республикэу Алтай щагъэпсынхъу зэрагъэнэфа-гъэр. А регионым ипашцэу Александр Бердниковым къы-лоагъэ республикэм иапэрэ къушхъэ лыжэ трасситIоу курортэу «Манжерок» щагъэ-псынхэрэ тызыхэт илэсым ибжыхъэ къызэлъахынхъу зэ-рагъэнэфагъэр.

Проектым къызэрэдилы-тэрэмкIэ, къушхъэ лыжэ ком-плексэу «Манжерок» къушхъэ лыжэ трассэ 32-рэ илэщт, ахэм IэрышI ос ателынынэу гъэпсы-гъэным исистемэхэр, дэщэ-пIэ 15, хъакIэщ комплекс ахэ-тыщтых. Къушхъэ лыжэ трас-сэхэм километрэ 60 якIы-хъэгъэщт, зилъэгагъэ метрэ 820-м нэсыхэрэр илэщтых. Комплексыр заушIэ илэсым къыкIоцI турист нэбгырэ мин 400-м нэсэу рагъэблэгъэнхэ алыэкIыщт. Мыщ дэжъым щыхэгъэунэфыкIыгъэн фае 2014-рэ илэсым Шъачэ щы-кIоцт Олимпиадэр заушхэрэ уж къалэу Шъачэ дэжъкIэ ща-гъэпсырэ къушхъэ лыжэ ку-рортэу «Роза Хутор» зыфиорэр зытэт чIыгур къэралыгъом иеу, псэуалэхэр унаехъу къызэрэ-нэжъыщтхэр.

Джащ фэдэу мыщ дэжъым тыгу къыщыдгъэкIыжыным тIыкIыщт УФ-м и Президент Дальневосточнэ федеральнэ округымкIэ иполпредэу Олег Сафоновыр Магадан икъушхъэ лыжэ комплекс зыщIэм къушхъэ лыжэхэр зикIэсэ пстэуми Магадан якIуапIэ хъу-нэу къызэрилуагъагъэр.

«Къушхъэ лыжэ спортым хъхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэ фае, хы портым пэмычыжъэу Магадан къушхъэ чIыпIэ дахэ щыриI. Ащ хъакIэщрэ цIыфхэр дэзыщэхэрэ механизмэрэ щыгъэпсыгъэнхэ фае. Ащ ыуж КъокIыпIэ Чыжъэр, зэкIэ Уры-сыер къушхъэ лыжэ спортым пыщагъэ хъуштых, туризмэм хъхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэм игугъэпIэшIухэр къззытыхэрэ регионэу ар щытыщт», — къы-лоагъэ Олег Сафроновым.

«Сыд пае нэбгырэ мин пчъагъэхэр Европэм клохэра аш нахъ чIыпIэ дэхабэ Урысы-ем илэсэ? ИщыкIагъэр инфра-структурэр гъэпсыгъэныр ары нылэп. ГушIэм пае, Эльбрус икъушхъэ лыжэ трассэхэмрэ Краснэ Полянэмрэ зэпхыгъэхэу гъэпсыгъэ хъумэ, зэрэдунаеу ащ къыщызэрэуэгъоит», — етхы гъэзетым.

Анатолий МОЛЧАНОВ.



ШIэжъ мафэм ехъулэу

Хабзэ зэрэхъугъэу, Урыс-Кав-каз заом хэкIодагъэхэм яшгыгъо-шIэжъ мафэ жьоныгъуакIэм и 21-м тиреспубликэ шыхагъэунэфыкIы. Мыщ фэгъэхъыгъэ Иофтхъабзэхэр АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэм-рэкIэ ыкIи культурэмкIэ иминистер-ствэхэм, АР-м лъэпкъ ИофхэмкIэ, Iэ-кIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэп-къэгъухэм адыралэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет зэхашцэ.

Мэлылфэгъуым къыщегъэжъагъэу Урыс-Кавказ заом щыфэхыгъэхэм яшIэжъ фэгъэхъыгъэ «Iэнэ хъурае-хэр», зэлукIэгъухэр, зэхэсыгъохэр, къэгъэлъэгъонхэр Адыгейм гъэсэ-ныгъэм иучреждениеу итхэм, библиотекэхэм, музейхэм ащызэхашцэ. Мы заом ишъыпкъапIэ цIыфхэм, тиныбжыкIэхэм къагурыгъэлэгъэ-

ным, цIыф лъэпкъ зэфэшхъафэу ти-республикэ исхэм языкIыныгъэ ыкIи яныбджэгъуныгъэ гъэпытэгъэным ахэр фэлажъэх.

ЖьоныгъуакIэм и 21-м сыхъа-тыр 17.00-м республикэм и Къэралыгъо филармоние митинг-реквием щызэхашцэ.

Мыекъопэ къэралыгъо технологи-ческэ университетым жьоныгъуа-кIэм и 24-м тарихь шIэныгъэхэм-кIэ кандидатэу Хъоткъо Самир зы-хэлэжъэщт зэлукIэгъу, Урыс-Кавказ заом фэгъэхъыгъэ тхылъ къэгъэ-лэгъонхэр жьоныгъуакIэм и 15 — 22-м АР-м и Лъэпкъ библиотекэ ащыкIоштых, нэмыкI Иофтхъабзэхэ-ри зэхашцэ.

Тилъэпкъ къыкIугъэ тарихь гъо-гум, заом хэкIодагъэхэм яшIэжъ гъэ-лэпIэгъэнхэм зэкIэри фэгъэхъыгъэщт.

Фестивалым хэлажъэхэрэр яхъэкIагъэх

Апэрэ Урысые киноте-атральнэ шIушIэ фестива-лэу «Обереги будущее» зыфиорэм хэлэжъэрэ артистхэу Москва къыкIы-гъэхэр жьоныгъуакIэм и 17-м Адыгэкъалэ щыIа-гъэх. Ахэм ахэтыгъэх Урысые Федерациейм ина-роднэ артисткэу Валентина Талызина, УФ-м изаслу-женнэ артисткэу Марина Яковлева, зэлъашIэрэ артистхэу Александра Тю-тина, Юрий Черкасовыр, Антон Шурцовыр, Елена Любимовар.

Ахэм апэгъокIыгъэх

ыкIи администрацием ра-гъэблэгъагъэх къалэм имэ-рэу Хъатэгъу Налбий, на-роднэ депутатхэм я Совет итхъаматэу Отэхь Рэщыдэ, культурэм игъэлорышIапIэ ипашцэу Хьодэ Адамэ. Къа-лэм итарихь, илофшIагъэ-хэм, гухэлъэу ялэхэм хъа-кIэхэр ащагъэгъозагъэх.

Лъэпкъ культурэм и Гупчэу фестивалыр зыщы-рекIокIыгъэм къызашцэ-хэм адыгэ пшъашъэхэмрэ кIалэхэмрэ къэгъагъэхэр, щыгъу-пIастэ хъакIэхэм апагъохыгъ. Спектаклэу «Госпожа министерша»

зыфилоу Москва къыкIыгъэ артистхэм къагъэлъэгъуа-гъэм цIыфхэр ашIогъэшIэ-гъонэу еплъыгъэх. Ахэр Адыгэкъалэ имызакъоу Теуцожь ыкIи Тэхъутэмы-кское районхэм якъуаджэ-хэм, къутирхэм къары-кIыгъэх.

КIэухым къалэм имэрэу Хъатэгъу Налбийрэ на-роднэ депутатхэм я Совет итхъаматэу Отэхь Рэщы-дэрэ сценэм къыдэкIуаехи, артистхэм «тхъашъуегъэ-псэу» аралуагъ, къэгъагъэ-хэр арагыгъэх.

НЭХЭЕ Рэмзан.



ДУНЭЕ ЗЭНЭКЪОКЪУХЭР

Музыкэ иныр Къокъыплэм щыжъынчыгъ

Тыркуем ит къалэу Анталием жьоныгъуаклэм и 1 — 8-м я VIII-рз Дунэе зэнэкъо-кьоу «Золотой голос Бо-на-ми» зыфиорэр щыкыуагъ. Ащ хэгъэгъу ыкIи республикэ зэфэ-шъхьафхэм къарыкыгъэ цыф лъэпкъхэм музыкэ ин орэд-къэлонымкIэ зышаушэтыгъ, пстэумкIэ нэбгыри 120-м ехъу хэлэжъагъ.

Дунэе зэнэкъокъу къекло-лагъэхэм къалэу Анталием имэр, Адыгэ культурэ гупчэм итхьаматэ ыкIи къалэм иму-зыкальнэ общественность къа-фэгъушъагъэх.

Дунэе артийскэ комитетым и Вице-президентэу, зэхэшэ-кIо Комитетым итхьаматэу, Къэбэртэе-Бэлыкъарым щыщ шIэныгъэлэжъу, АМАН-м иакадемикэу, наукэхэмкIэ за-служеннэ IофышIэшхоу Бету-

гъэнэ Ауес шIуфэс псалъэкIэ ар къызэлуиыхыгъ ыкIи игушы-лэ къыхигъэщыгъ мы мэфэкI Iофтхьабзэр лъэпкъхэм якуль-турэ зэпхыныгъэхэр гъэпытэ-гъэнхэмкIэ, зэчый зыхэлъ ныб-жыкIэхэр къыхэгъэщыгъэн-хэмкIэ, ахэм гъогу афыхыгъэ-нымкIэ, зэрэдунаеу тет лъэпкъ-хэм язэкъошныгъэ зегъэу-шъомбгъугъэнымкIэ хъугъэ-шIэгъэ инэу зэрэщытыр.

Джащ фэдэу, зэнэкъокъу ия 8-рз чэзыу дунэе картэм зэрэщытыкIотэгъэм анаIэ ты-раригъэдзагъ, ащ ыпэкIэ чIы-плэу зыщыкыуагъэхэр къыпчы-гъэх: Шъачэ, Стамбул, Неа-поль, Санкт-Петербург, Пи-цундэ, Гагрэ, Налшык ыкIи Анталиер.

Зэнэкъокъу хэлажъэхэрэр ныбжым елытыгъэу купышэу гошчыгъагъэх:

ильэси 8 — 12; ильэс 13 — 18; ыкIи 18-м къыщегъэжъа-гъэу нахь ныбжэ ин зиIэхэр.

Конкурсантхэм лъэныкъуи-щыкIэ — академическэ, лъэпкъ орэдымкIэ ыкIи эстраднэ орэд-къэлуакIэмкIэ зыкызызэлуахын фэягъэ.

Дунэе зэнэкъо-кьоу «Золо-той голос Бо-на-ми» уасэ езы-тыгъэ жюри зэтэгъэпсыхъа-гъэм искусствэхом щызэлъа-шIэрэ цыфхэр хэтыгъэх; орэд-къэлон искусствэмкIэ Темыр-Кавказ институтым икафедрэ ипащэу, Къэралыгъо премием илауреатэу, профессорэу Гъэсэ-щэ Наталье, Къэбэртэе-Бэлы-къарым инароднэ артисткэу Бэгъотыжэ Светланэ, дунэе конкурсхэм илауреатхэу, про-фессорхэу Шэныбэ Валерий, Абыдэ Артур, Республикэу Ингушетием къыкыгъэ компо-

зиторэу, Ингушетием икомпо-зиторхэм я Союз ипащэу Фа-риза Шадыжевар, Адыгэ Рес-публикэм изаслуженнэ арти-стэу Шхъхъбэцэ Сыхъатбий.

Зэнэкъокъу композитор ин-хэу Моцарт, Бетховен, Глин-ка, нэмыкIхэми япроизведе-ниехэр — ариехэр, романсхэр къышъауагъэх. Теклоныгъэм ия 65-рз ильэс мэхъанэ ратэу зэо орэдхэм шядэIугъэх, осэ ин ша-фашыгъ.

Ингушетием къыкыгъэ пшъэщыжъыеу ильэси 9 зы-ныбжым тыдэрэ чIыналъи щызэлъашIэрэ орэдэу «Катю-ша» зыфиорэр къызыхедзэм Iэгутеу макъэм концерт залы-шор къызэпигъэджагъ, ягуапэу дежыуыгъэх.

Джащ фэдэу Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм щыщ еджаклоу, ильэси 9 зыныбжэ

Къэрдэн Мурат итальянскэ композиторэу Качини бусыгъэу «Ave Maria» (академическэ къэлуакIэм тетэу) къызэриIуа-гъэм жюриом осэшIу фишыгъ, Гран-при фагъэщышагъ.

Орэдыр цыфым гъусэшIоу иIэу кыдрэкIо. Игумэки, игу-шъауагъуи, игугъэ инхэри ащкIэ кырыелотыкыгъ, орэдыр хэтрэ цыф лъэпкъи ыгу тешыкыгъ, илэгъу, имурад инэу гъашIэм фэзгъэгъэфэу, ащ фэзыщэрэ кло-чIэ лъэш.

Ащ елытыгъэу, дунэе мэхъанэ зиIэ музыкэ инымкIэ зэ-нэкъо-кьоу Тыркуем, Анталием щыкыуагъэр Мамырыныгъэр зыгъэпытэу, цыф лъэпкъхэр зэзгъэшIухэу, гу мин пчъагъэ-хэм гугъэ нэфыри арызылхъэу зэрэщытыгъэм щэч хэлэп.

МАМЫРЫКЪО
Нурмет.

Нахьыжъхэм ямысагъи хэлъ

МыекIопэ УВД-м потреби-тельскэ бэдзэршIыпIэм ыльэ-ныкIокIэ бэдзэшIагъэу зэр-ахъэхэрэм ябэныгъэнымкIэ ыкIи зыныбжэ имыкыгъэу бэдзэ-шIагъэ зезыхъэхэрэм яIофхэм-кIэ иотделхэм уплэжIунэу зэха-щагъэхэм журналистхэр рагъэ-блэгъагъэх. Ащ АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралыгъо-хэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъу-хэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет кIэщакIо фэ-хъугъ. Комитетым зэхищгъэ акциеу «Продол совершен-летнему табак и алкоголь — ответ перед законом» зыфио-рэм къыдыхэлъытагъэу мы отделхэм уплэжIунэу зэхащ-хэрэм журналистхэри ахагъэ-лэжъэнхэу зэзэгъыныгъэ ада-шыгъ.

Iофтхьабзэу тызэрагъэблэ-гъагъэм къызэрэдилытэщы-гъэмкIэ, МыекIуапэ ипащэхэм ащыщхэр къакIухъанхэшъ, ахэм зыныбжэ имыкыгъэу ачIахъэхэрэм шъон пытэ е ту-тын къарашэмэ лъыплъэнхэ фаеу шытыгъ. Тэри тыргъу-сэу мы мафэм милицием иIо-фышIэхэм пстэумкIи тучани 6 къакIухъагъ. Апэу урамэу Пи-роговым ыцIэ зыхъырым тет шаплэхэм ащыщ зэкIоллагъэ-хэр. ЧыжъэкIэ шытэу лыплъэ-хэзэ, шъэожъые зихэхъогъур чIэхъагъ. Милиционерэу (ар къэзыушыхъатырэ щыгъын щыгъыгъэп) шэфакIо фэдэу ыуж ихъагъэм шъэожъыер зыкIэлъэлугъэ пивэр щакIом къызэрэрымтыгъэр нэрылэ-гъу къыфэхъугъ. Нахь класэу ОДН-м иIофышIэхэм зэрагъэу-нэфыгъэмкIэ, шэдэжгъо уахъ-тэр къэмысызэ пивэ ешъонэу зыгу къэкIыгъэ клалэм ильэс 14 нылэп ыныбжыер. Ащ иIоф мы отделым зэхифышт.

Мы район дэдэм тыкIи-мыкIэу урамэу Бутаревскэм тет тучанэу, нэужым тызэрэ-щыгъозагъэмкIэ, «Наш ма-газин» зыцIэм пэмычыжъэу

Зыныбжэ имыкыгъэхэм шъон пытэхэмрэ тутынрэ аращэнхэ щакIохэр зэрэфимытхэр къызыщилорэ Федеральнэ законыр 2001-рз ильэсым ибэдзэогъу мазэ къыдэкIыгъ, непи ащ кIуачIэ иI. ГухэкIыми, ар зэкIэми зэрамыгъэцакIэрэм ишыхъат зыныбжэ имыкыгъэхэм ащыщыбэ тутын зэрешъорэр, шъон пытэхэм зэрапыщагъэр. ЩакIохэм мы законыр зэ-раукъорэм тэ тшъхъэкIэ джырэблагъэ тылгыплэ-нэу хъугъэ.



тыкъэуцугъ. Бэрэ лыплъэнхэу хъугъэп, еджапIэм зэрэчIэсым ишыхъатэу Iалъмэкъ цыкIур зышIохэлъэгъэ шъэожъыер чIэхъагъ, псынIкIэ дэдэу пивэ зэрыт бэшэрэбэу литритIу зэ-рыфэрэмрэ тутынрэ зэрылхэ пакетыр ылыгъэу къычIэкIы-жыгъ. А чыплэ дэдэм зы-ныбжэ имыкыгъэу бэдзэ-шIагъэ зезыхъэхэрэм апылэ инспекторхэр клалэм пэгъокIы-гъэх, потребительскэ бэдзэр-шIыпIэм фэгъэзагъэхэр туча-ным чIэхъагъэх. ЩэкIо бзыл-фыгъэм клалэм ыныбжэ икы-гъэу къышыхъугъэу ылуагъ, ау... АпэрэмкIэ, клалэм ите-плэкIэ ильэс 18 хъуным зэрэ-пэчыжъэр къэшIэгъогагъэп.

ЯтIонэрэмкIэ, ыныбжэ ымышIапэмэ ар къэзыу-шыхъатырэ тхылъыр къы-ригъэгъэлъэгъон фэягъ. Милицием иIофышIэхэм протоколыр агъэхъазыры-фэкIэ шаплэр зыери кыIу-хъагъ. Ащ апэрэ такыкы-хэм лъэшэу ымакы къы-лэтыгъ, милицием иIофы-шIэхэм якъэлэмхэр ари-гъэгъэтыллыным бэрэ пылгыгъ. КъыкIын зэрэ-щымылэр къызыгурэлэм шъэожъыеу пивэмрэ ту-тынымрэ зыщыфэгъэхэр ыгъэмысагъ, ыгъэпщынэ-штэуи ылуагъ. ГъэшIэгъо-ныгъэр гъунэгъоу щыпсэу-хэрэр мы Iофым «къызэ-рпэгъокIыгъэхэр» ары. Ахэм ащыщыбэм мили-ционерхэр къызэрагъэмы-сэхэрэр шъхъаихыгъэу кылуагъ, щаклоу тазыр зы-тын фаеу хъугъэм агу егъугъ, къаухъумагъ. Адэ ильэс 15-м зыныбжэ нэмысыгъэм пивэ литритIу ришъумэ, тутын ешъомэ? Ащ зыпари ыгъэгъу-мэкIыгъэп, мы тучаным ши-мышыфэгъэми нэмыкI чIы-плэ къышырашэщыгъагъэу алуагъ. Джауштэу нахьыбэр зэрегупшысэрэр ары Iофхэр нахьышIу зыкIэмыхъухэрэр.

Нэужым милиционерхэр урамхэу Пролетарскэмрэ 8 Мартымрэ зыщызэхэкIыхэрэм дэжэ къышыуцугъэх. А чыплэм тучан цыкIухэр бэу шызэплэутих, я 7-рэ ыкIи я 13-рэ еджаплэхэр ахэм къапэ-лагъэу шытых. Такыкы 20 фэдизырэ алышIагъэхэу шъэ-



ожъые нэбгырэ заулэ еджа-плэхэм алыныкIокIэ къыкIыхи, ахэм ащыщ тутын шаплэу шы-тын кIэрыхъагъ. ЩакIом бэрэ едэуагъ, ау зыфиуагъэр къы-рищагъэп. Ащ къызыIокIы-жыкыхэм къыготхэми ачIэхъа-гъэх, ау инспекторэу алыплъэ-хэрэм янэрылэгъоу зыпарэми тутыни шъон пыти къариты-гъэп.

Урамэу Привокзальнэм тет хъалыгъугъэхэ заводым дэжэ щыт шаплэхэр ахэм къакIэлы-кIуагъэх. ГухэкIыми, мыхэм ащыщхэм законыр аукуагъ. «Измурд» зыцIэ тучаным чIэ-хъэгъэ клалэм (нахь класэу зэ-рагъэунэфыгъэмкIэ, ильэс 16 ыныбжэ) «спиртной коктейлэу «Ягуар» зыфиорэм фэдэ къы-рашагъ. ЩакIоми тучаныр зы-е бзылфыгъэми клалэм ыныбжэ къэшIэгъуаеу алуагъ, ау ар къэ-зыушыхъатырэ тхылъым зэрэ-кIэмыушIагъэхэм игугъу къа-шIыгъэп. Шыпкъэ, зыныбжэ имыкыгъэхэм шъон пытэрэ тутынрэ арамышэщтэу тучан кIоцIым, занкIэу уеплэу, къы-щытыратхагъ. Законыр зэрэ-щылэр ащыгушшагъэп, ау агъэцэкIагъэп. «Измурдым» пэмычыжъэу щыт шэплэ цы-кIуми чIэхъэгъэ шъэожъыеу ильэс 13 нахьыбэ зымыныб-жым пивэ зэрыт бэшэрэбыр ылыгъэу къычIэкIыжыгъ. Ащ чIэт щакIом клалэм ыныбжэ зэрымкыгъэр къылэгъугъ, ау «сэтэ фэсхышIт» зэриIуа-гъэм дихьыхыгъ. ЫныбжыкIэ имыфэшъаушэр къэзыщыфэ-гъэхэм яIоф ОДН-м зэхифышт, къязыщагъэхэм администра-тивнэ пшъэдэкIыжэ ахышIт.

Мы мафэм тэ тинэрылэ-гъоу зыныбжэ имыкыгъэ нэб-гыри 7 шъон пытэ е тутын, на-хьыбэрэмкIэ тIури зэгъусэу, къащэфынэу шаплэхэм ачIэхъа-гъэх, нэбгырищымэ къара-щагъ. Ар тэ тлэгъугъэр ары. Тхъапша ахэм афэдэу шаплэхэм яуалIэрэр? ГухэкIыми, нахьы-бэм къарашэ. Потребительскэ бэдзэршIыпIэм ыльэныкIокIэ бэдзэшIагъэу зэрэхъэхэрэм ябэныгъэнымкIэ отделим иIо-фышIэхэм къызэрэтаIуагъэм-кIэ, тхъамафэу мы Iофтхъа-бзэр зырагъэжъагъэм къыкIоцI зыныбжэ имыкыгъэхэм шъон пытэрэ тутынрэ къызэрара-щагъэм ыпкъ къыкIэу протоко-ли 7 зэкIэмкIи зэхагъэуцуагъ. Мы мафэм атхыгъэр зыхэхъо-жыкIэ мэфи 8 — 9-м къы-кIоцI гъоогъуишIырэ къау-бытыгъэхэу мэхъу. Къызэра-мыубытырэр ащ нахьыбэжэ. КъытIэхъухъэхэрэр шъон пы-тэхэм апыщагъэхэ зэрэхъу-рэм, тутыныр къызэраштэрэм тэ, нахьыжъхэм, тымсагъэ хэлъ. Законыр зэраукъорэм изакъоп мыщ узыгъэгумэ-кIынэу хэлъыр, сомэ 50 — 100-у къыпфыхэкIыштым пае сабым ишыIэныгъэ «зэпыкы-гъэ» зэрэхъурэр ары тхъамыкIа-гъор. Арэу щытми, щакIохэм язакъоу бгъэмысэныр тэрэзэп. Ны-тыхэм, етIанэ еджаплэм пIуныгъэ-гъэсэнныгъэр къаще-жъэ. Ахэр арых тутынымрэ ешъонымрэ зэрарэу къахъырэр апэу сабым гурызыгъэлон фаер, щакIом законыр ымы-укоу ахэм Iэпылэгъу афэхъу-ныр ипшъэрылъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Бэрэ зэжагъэхэр

кыадэхьугъ

Унэ-коммунальнэ хъызмэтым щыклорэ реформэхэм
лэпылэгъу афэхьугъэнымкIэ федеральнэ Фондым
Адыгейм кытефэрэ аужырэ ахъщэ Iахъу сомэ мил-
лион 377,5-рз хъурэр мэлылфэгъу мазэм кыфи-
тлупшыгъ. А мылыкум ишIуагъэкIэ жьоныгъокIэ мазэм
кызыублагъу тиеспубликэ имуниципальнэ образо-
вание 13-мэ арыт квартирабэу зэхэт уни 199-рз капи-
тальнэу шагъэцкIэжыщт. Нэбгырэ мин 12-рз 400-мэ
яунэхэм язытет нахьышIу ашIын алъэкIыщт.

ЖКХ-м щыклорэ реформэхэр щыIэныгъэм щыпхырыщыгъэ зэрэхьухэрэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр тигъэзет бэрэ кыхеутых нахь мышIэми, мы Iофыгъом цыфыбэ зэригъэумэкIы-рэм ыпкь кыкIэу кыфэтэмыгъэзэжыын тIэкIыщтэп. Коммунальнэ хъызмэтым щыклорэ зэхьокIыныгъэхэм цыф кызы-рыкIохэм уасэу афашIырэр зэдгъашIэ тшIоигъоу джырэблагъэ Мыекъуапэ щызэтырагъэ-псыхъажырэ унэхэм ащыщхэм тащылагъ, гъэцкIэжыынхэр зэ-ращызэшIуахыхэрэр зэдгъэлъэгъу.

Урамэу Краснооктябрьскэм тет унэу номерэу 19-р затыгъэр илъэс 50 хъугъэ. А уахътэм кыкIоцI ар зэ нэмыIэми капиталнэу агъэцкIэжыгъэп. ШагумкIэ гъэзэгъэ дэпкхэм ателъштукатуркэр чIыпIэ-чIыпIэу кьэтэкъохыгъэу, унашъхэм кызыщыкIэщыххэрэр иIэху, унэ чIэхьапIэхэм, электропро-

водкэм язытет уигъэрэзэнэу щытыжыгъэп. Ау унэр коммунальнэ хъызмэтым щыклорэ реформэхэм лэпылэгъу афэхьугъэнымкIэ программэм джы зэрэхагъэуцагъэм ишIуагъэкIэ теплэу иIэм шIэхуэ зызэри-хьокIыщт, тиеспубликэ икьэлэ шъхьалэ къэзыгъэдэхэрэ псэуалъэхэм ясатыр кыхэуцошт.

Зигугъу кьэтшIырэ унэу урамэу Краснооктябрьскэм тетым пащэу иIэр Александр Митинь ары. БэшIагъэу пенсием кIуагъэу ащ Iоф ымышIэжыми, унэм кыдычIэхэм цыхъэ кыфашIыгъэу псэолъэшI IофшIэнхэр зэрэкIохэрэм ыналэ атырегъэты, зэхэщэн Iофхэм кIэщакIо афэхьу. Ежъ А. Митинь кызырэтIуагъэмкIэ, тэри ар нэрылэгъу кытфэхьугъ, мэлылфэгъу мазэм кышгъэжыагъэу ООО-у «Экотерм» зыфиIорэ псэолъэшI организациеи IофышIэхэм шагумкIэ щылэ дэпкхэр кырагъэтэкъохыгъэзэ икIэ-



рыкIэу кыайжыых. Мы IофшIэнхэм зэкIэмкIэ сомэ миллиони 2-рз мин 847-рз атефэщт. Ащ ыужым краскэкIэ кыагъэлэжы-щтых, етIанэ унашъхэм телъшиферыр тырахынышъ, профнастилкIэ зэблахьущт.

ООО-у «Экотерм» зыфиIорэм ипрорабэу Валерий Вартанян кызырэтфиIотагъэмкIэ, дэпкхэм ягъэцкIэжыынрэ унашъхэм ителъхьанрэ афэшъхьафэу инженернэ коммуникациехэм язэблэхьуни, уначIэм игъэцкIэ-

жыны Iоныгъо мазэм аухынхэу щыт.

Мыекъуапэ шагъэцкIэжырэ псэуалъэхэм ащыщ Жуковскэм иурам тет этажиIлэу зэтет унэу номерэу 20-р. ЫпшъэкIэ зигугъу кышытшIыгъэ унэм фэдэу мыщи гъэцкIэжыынхэр щырагъэ-жыагъэх. ПсэолъэшI IофшIэнхэр ащ шызыгъэцакIэрэр ООО-у «Ремстройсервис» зыфиIорэр ары. Организациеи IофышIэхэм джыдэдэм унашъхэм изэблэхьун епхыгъэ IофшIэнхэр щызэшIуахых. Унэм хэт квартирэхэм ябысымхэм ятовариществэ итхьаматэу ЛIэхъусэжъ Розэ тызэрэщигъэгъозагъэмкIэ, зычIэсхэ унэр капиталнэу гъэцкIэжыгъэным псэумкIэ сомэ миллиони 7-рз мин 431-м ехьу пэлухьащт. Ащ хэхьэх унашъхэм

изэблэхьун, уначIэм чIэщэгъэ трубэхэр, унэ чIэхьапIэхэм ахэт шъхьаныгъупчъэхэр зэблэхьугъэнхэр.

УнитIум япащэхэм, ахэм ащыпсэурэ цыфхэм тызадэгущыIэм кызырэтIуагъэмкIэ, цыфхэм ямылкъукIэ мыщ фэдэ гъэцкIэжынышхохэр ныбжьи унэм рашIылIэнхэ алъэкIыщтыгъэп. ЖКХ-м щыклорэ реформэхэм лэпылэгъу афэхьугъэнымкIэ федеральнэ Фондым, республикэ бюджетым къарыкыгъэр, муниципалитетым ыкIи цыфхэм кьатефэрэ ахьщэ Iахьэр зэхэхьахи, бэрэ зэжагъэхэу кыафашIынуу зыщымыгугъыжыщтыгъэхэ гъэцкIэжыынхэр рагъэжыагъэх.

ЕЛБЭШЭ Руслан.

Сурэтхэр Iэшъынэ Аслъан кытырихыгъэх.



ПЕНСИЕХЭМКIЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Пенсиехэр афэгъэуцугъэнхэм зэхьокIныгъэу фэхьугъэхэр

Номерэу 319-ФЗ зытетэу 2008-рз илъэсым тыгъэгъа-зэм и 30-м кыдэкIыгъэ Федеральнэ законэу «Федеральнэ законэу «Урысые Федерациеи IофшIэнымкIэ и пенсиехэм яхьылагъ» зыфиIорэм зэхьокIныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ» зыфиIорэр гъэцкIэжыгъэным ехьылIэгъэ упчIабэ цыфхэм кызыратырэр кыдилытэзэ, ПенсиехэмкIэ фондым и Адыгэ республикэ Къутамэ законом зэхьокIныгъакIэу кызыдихыгъэхэм шъуащегъэгъуазэ.

ЗыцIэ кьэтIогъэ Федеральнэ законом номерэу 173-ФЗ зытетэу 2001-рз илъэсым тыгъэгъа-зэм и 17-м кыдэкIыгъэ Законэу «Урысые Федерациеи IофшIэнымкIэ и пенсиехэм яхьылагъ» зыфиIорэм зэхьокIныгъэ заулэ фишIыгъ, Урысые Федерациеи и Конституционнэ Суд унашъоу ышIыгъэм тегъэпсыкыгъэу хэбзэ шэпхэ зырызхэр зэригъэгъышъыгъэх. 2001-рз илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м аштэгъэ Законом ишапхэхэм сьд фэдэ зэхьокIныгъэхэ афашIыгъэхэр ыкIи ахэм сьд фэдэ нэшанэхэр ахэлъхэ?

2008-рз илъэсым тыгъэгъазэм и 30-м аштэгъэ Законом зэхьокIныгъэхэр фэшIых ыкIи Федеральнэ законэу «Урысые Федерациеи IофшIэнымкIэ и пенсиехэм яхьылагъ» зыфиIорэм ия 27-рз статья хегъэхьажыхэ Федеральнэ законэу «Урысые Федерациеи IофшIэнымкIэ и пенсиехэм яхьылагъ» зыфиIорэм иположение зырызхэу IофшIэнымкIэ пенсир нахь пасэу ягъэгъэуцугъэнымкIэ граждан куп зырызхэм фитныгъэу яIэхэр къэгъэнэжыгъэнхэр, ахэм ахахьэх:

— Урысые Федерациеи гражданскэ оборонэмкIэ, ошIэ-дэмышIэ IофыгъохэмкIэ ыкIи ошIэ-дэмышIэ тхьамыкIагъохэм кызыдахыгъэ кыныгъохэр дэгъэ-зыжыгъэнхэмкIэ и Министерствэ ипрофессиональнэ аварийнэ-къэгъэнэжэ формированиехэм ахэхьэрэ профессиональнэ аварийнэ-къэгъэнэжэ кьулыкьухэм якъэгъэнэжыакохэр;

— уголовнэ пшъэдэкIыжыгъэу атыралъхьагъэр зыщарагъэхьырэ учреждениехэм зилоф аIуагъэхэу ащалыгъхэм рабочэ кьулыкьушIэ IэнатIэ яIэу Iоф адэ-зышIэхэрэр;

— Урысые Федерациеи гражданскэ оборонэмкIэ, ошIэ-дэмышIэ IофыгъохэмкIэ ыкIи ошIэ-дэмышIэ тхьамыкIагъохэм кызыдахыгъэ кыныгъохэр дэгъэ-зыжыгъэнхэмкIэ и Министерствэ и Къэралыгъо мэшIогъэ-кIосэ кьулыкьу (машIо кэмыгъэхьугъэнымкIэ иухьумакохэм, машIохэр ыкIи авариехэр кэмыгъэхьугъэнхэмкIэ кьулыкьухэм) IэнатIэхэр ащызезыхьагъэхэр;

— сабыеу ащалыгъхэм ныбжьэу яIэм емылтыгъэу, кIэлэ-

цIыкIухэм апае учреждениехэм кIэлэгъэгъэжэ IофшIэн ащызыгъэцкIагъэхэр;

— псауныгъэм иучреждениехэу чылагъохэм ыкIи кьэлэ гъэпсыкIэ зилэ поселкэхэм е кьалэхэм адэтхэм цыфхэм япсауныгъэ кьэухьумэгъэнымкIэ Iэзэн ыкIи нэмыкI IофшIэнхэр ащызыгъэцкIагъэхэр;

— театрэхэм е театральнэ-зрелищнэ организациехэм яспенэхэм творческэ IофшIэн ащызыгъэцкIагъэхэр.

ЗыцIэ кьэтIогъэ IофышIэ купхэр зы статьям кыхэхьыжыгъэхэу нэмыкI статьям кыжыгъэнхэм гухэлъэу фыраIагъэр Федеральнэ законэу «Урысые Федерациеи шIокI зимылэ ипрофессиональнэ пенсие системэхэм яхьылагъ» зыфиIорэр штэгъэным епхыгъэ IофшIэнхэр (Къэралыгъо Думэм апэрэ еджэгъум тетэу 2002-рз илъэсым мэ-кьуогъум и 26-м ыштагъ) зау-хэрэ уж профессиональнэ пенсие системэм хэгъэхьагъэнхэмкIэ, профессиональнэ пенсиехэр ятыгъэнхэмкIэ системэм хэгъэхьагъэнхэмкIэ зэфэдэ фитныгъэ зилэ купхэр зы статьям ишапхэ кыхегъэубытэгъэнхэр ары.

ХэгъэунэфыкIыгъэн фае нэмыкI статьям хэгъэхьажыгъэ пунктхэу IофшIэнымкIэ пенсир афэгъэуцугъэным ехьылIэгъэ положениехэр зыгъэнафэхэрэм ащыщхэу пунктищыр змыхьокIыгъэу кызырэнэжыгъэхэр, ау адрэхэм хэпшыкIэу зэхьокIныгъэхэр зэрафэхьугъэхэр. IофшIэныр кьэралыгъо ыкIи муни-

ципальнэ учреждениехэм ащагъэцкIэн фаеу зыгъэнафэщтыгъэ положениехэр хигъэкIыжы-хи, хэбзэхьухьэм IофшIэнымкIэ пенсиехэр нахь пасэу кIэлэгъэгъэжэ, медицинэ ыкIи творческэ IофышIэхэм афэгъэуцугъэнхэм шапхэу пылхэр зэрихьокIыгъэх. 2001-рз илъэсым тыгъэгъазэм и 17-м аштэгъэгъэ Законом истатьяхэм кIэлэгъэгъэжэ, медицинэ ыкIи творческэ IофышIэхэр IофшIэнымкIэ пенсир нахь пасэу гъэкIогъэнхэм фэшI пIэлъэ гъэнэфагъэм кыкIоцI ахэм кьэралыгъо ыкIи муниципальнэ учреждениехэм (кIэлэгъэгъэжэ IофышIэхэмкIэ — кIэлэцIыкIухэм апае учреждениехэм, медицинэ IофышIэхэмкIэ — псауныгъэр кьэухьумэгъэнымкIэ учреждениехэм, творческэ IофышIэхэмкIэ театрэхэм ыкIи театральнэ-зрелищнэ организациехэм) Iоф ащашIагъэу щытын фэягъэ.

Мы шапхэхэр щыIэныгъэм шагъэцкIэжыгъэ зэхьум IофшIэнэу зыпылхэмкIэ зы купым хэхьэрэ цыфхэм яфитныгъэхэр зэфэмьдэхэ фэдэу хьугъагъэ. КIэлэгъэгъэжэ, Iэзэн ыкIи творческэ IофшIэнхэмкIэ стажыр кьэралыгъо ыкIи муниципальнэ учреждениеу щымытхэм ащызэгъэуцугъэхэр аныбжькIэ нэмысыгъэхэу, нахь пасэу пенсирем кIонхэ алъэкIыщтыгъэп.

КIэлэцIыкIухэм апае учреждениехэм, псауныгъэр кьэухьумэгъэным иучреждениехэм, театрэхэм ыкIи театральнэ-зрелищнэ учреждениехэм IэнатIэу ащы-

зэрахьэрэмкIэ зэфэдэ пшъэрыл-хэр зэфэдэ сэнэхьатхэмкIэ ащызыгъэцакIэхэрэм ныбжьым телъытэгъэ пенсие афэгъэуцугъэным пае зыщылэжыагъэхэ IофшIапIэм мылыкум ишIыкIэу шагъэфедэрэр телъхьапIэ хьун ылэкIыщтэп. Джащ фэдэ зэфэхьысыжэ егъэнафэ Урысые Федерациеи и Конституционнэ Суд 2004-рз илъэсым мэкьуогъум и 3-м номерэу 11-П зытетэу ышIыгъэ унашъом.

2008-рз илъэсым тыгъэгъазэм и 30-м аштэгъэ Законом ыгъэнэфэрэ шэпхьакIэм цыфыр профессиональнэ пенсие системэм хэгъэуцогъэнымкIэ фитныгъэу иIэхэр кызыщыгъэхэрэ пIалъэр зэрихьокIыгъ. Ащ кыхэхIэу, зэкIэми афэдэу пенсирем зыкIошт ныбжьыр кэмысыгъэу профессиональнэ IофшIэнымкIэ амалэу иIэхэр чIэзынэнхэ зы-лэкIыщт цыфхэр кьэухьумэгъэнхэ гухэлъым пае, а шапхэхэри Урысые Федерациеи и Конституционнэ Суд 2004-рз илъэсым мэкьуогъум и 3-м номерэу 11-П зытет унашъоу ышIыгъэм кыделъытэ, ныбжьым телъытэгъэ пенсиехэр нахь пасэу афэгъэуцугъэнхэр профессиональнэ пенсиехэр зыгъэнэфэрэ федеральнэ законом кIуачIэ илэ хьуным ыпэкIэ щылэгъэ шапхэхэм атегъэпсыкIыгъэу.

ДЭГУМЫКЪО Фатим.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ страховатъ шыгъэ цыфхэм пенсие фитныгъэу яIэхэм уасэ афэшIыгъэнымкIэ иотдел ипащ.



Тщыгъупшэ хъуштэп

Мафэр фабэу, дунаир шхуантэу дэхагъэ. Пчыхъэшхэпэ тыгъэр мыгузажъоу еклошгъэ хыжыштыгъ. Унэгъо былымхэр кьэзэрэфыжыштыгъэх. Хьаблэм тес цыфхэри, зэрхабзэу, ахэм ахэтыгъэх. Ау гъохъо макъэу чыгур ыгъэгырзэу кьэлугъэм цыфхэр кыкылигъэштагъэх. Ар пый самолет мэхьаджэр арыгъэ. Джыри ежыыр кьэмылгъагъозэ, ымакъэ гуихэу кьэлущтыгъ, етланэ тлэклу тешлагъэу кьэлбагъоштыгъ. Самолетыжым мыгумэкыхэу псыхъоу Пшыщэ кьызэпичыти чылэм шхъарыбыбыкыштыгъ.

Шышхъэлэу маз, 1942-рэ ильэс. Тичылэу Къунчыкьохьаблэ гузэжъогушхо кыфэклауагъ. Нэмыщ техаклохэр кыдэхьагъэх. Апэрэ мафэм кыщегъэжъагъэу чылэм фашист управэр кышчызэлуахыгъ. Ахэм яжэщтыгъэхэм фэдэу апэрэ кьумалхэр пый техаклохэм агохъэгъагъэх. Нэмыщхэм хэгъагъэр аштэгъахэу, заор захыкыкы ежхэм Иэнэтлэшхохэр, унэ зэтетхэр кьаратынхэу гъэщтыгъэх. Агбгъэ кьырагъэу-

цуклэу, кьоджэдэхэм дысэу адэгущыгъэхэу, цыфхэм яунэ хэм арыхъэхэм агу рыхыгъэ шыгъынхэр, шхыныгъо зэфэшхъафхэр ядэжхэм арагъэхызы псэуштыгъэх. Уадэгущыгъэни уапэуцужыныи уфитыгъэп, хэбзаклэу чылэм шагъэпсыгъэр алэ илыгъ.

Мафэ горэм фашист самолетыр кьэлэгъагъ. «Зы самолет», — кылуагъ зыгорэм. — «Хьау, тлу, шы, тфы». Етланэ кьэплыгъэжыныи умылэклэу бэдэдэу ошъогуи изы кьэхьыгъэх. Цыфхэр штагъэхэу лэчъэ-лгъагъэщтыгъэх. Зэкларэ бзылфыгъэ зэклагъэх, клэлэ-цыкыгъэх, хулыфыгъэ нэж-лужэ заулэ ахэтыгъ. Шыжхэм ащыщ горэм унашъо кышлыгъ: «Шъупсынкл! Клэлэ-цыкыгъэхэм шъуафэсакъзэ, мэзым шъуч!»

Щагу былымхэми апымылгыжхэу, яунапчэхэри Луубгъукыгъэхэу хьэблэшхор урам псыгъо кыхъэу чылэгум укызыщэрэм гузажъохэзэ телъадагъэх. Зэрэчылэу кьэжъэжыгъэм фэдэу цыфыр кьоджэ гупчэм изыгъ. Бэ те-

мышлэу ятлонэрэ унашъори кьэлугъ: «Зыжъугъэрэхьат, жъугъэзжэ! Мыщ фэдиз гузэжъогуи кьытфэзыжыгъэр зы самолет закъу. Пыижъ жьа-лымхэм лажъэр кьафаклу! А самолет закъоу кьэбыбыгъэм ежъ фэдэ кьабзэу, ошъогуи зэлъибгъэу а мафэм самолетхэр кьытлупшыгъагъэхэу кьыт-шлуигъэшлыгъ (имитировать кьашлыгъ).

Егъашлэм тшыгъупшэжыштыгъ тэ тиунагъоклэ зэхэтшэгъэгъэ гумэкыгъошхор. Апэрэмклэ, 1937-рэ ильэсым, «ефэнды, кулак» алуи, лажыи хьакыи имылэу сятэу Пэнэшъу Исма-хьилэ дащыгъагъ ыкли кыгъэзэжыгъэп. Тэ клэлэцыкыгъэ нэбгырихэу тьнэ тыкыфэнгъагъ. Кьынышхоу ащ телгыгъэр егъашлэм тшыгъупшэ-щтыгъ. А кьынышхом техаклохэм агохъэгъэ кьумалхэм яжъа-лымыгъэ кьыхагъахъоштыгъ.

Зы мафэ горэм нэмыщхэм Иоф афэзышлэрэ нэбгыритлу тичылэ щышхэу тищагу кыдэхьагъэх. Тьнэ кьеджагъэх. Полицаитлэмэ яз дысэу тьнэ кьырилуагъ: «Ппхъу конторэм

кычылхыгъэхэу шъуиунэ итхэр непэ блэмьклэу кыземыгъэ-хыжыжхэклэ, упхъуи ори нэмыщхэм шъупызгъэлъэшт!» Тьнэ ыгу кызэжъагъ. Зызпыра-гъази кьумалитлур дэкы-жыгъ. Кьэлапчэм нэсыгъэхэу, язырэм кыгъэзэжыи, тьнэ кьырилуагъ: «Умыгъ, нысэ (Пэнэшъугъэх тлури), ылори ышлэрэп ащ, ышлэни шылэп, зыгъэрэхьат».

Пый техаклохэр зэрэзэхакъу-тэштхэм, тичыгу шхъафит зэрашыжыштыгъ кьэралыгъо лэжхъэтетхэм шлошхъуны-гъэшхо фырылагъ. Партием унашъо кышлыгъагъ зэралгъэу колхоз мылгъур кьаухъу-мэнэу. Пыир кызынэмысыгъэ районхэм, кьуаджэхэм гъатхэм халхъащт чылэпхъэ лэжыгъэхэр тлэклу-тлэклоу унагъохэм ащыхагъошгъагъэх, колхоз мэлхэр зырыз-тлуригъоу араты-гъагъэх. Джащ фэдэу колхоз чыгур зэралэжыгъэр машинэхэр зэхыхыи агъэбылгыгъагъэх. Шхъадж зыфэгъэзэгъэ пкыгъор зэрэфэлъэклэу кыгъэгъу-нэн фэягъэ.

Сэ сшыпхъунахыжыгъэу Сач-

нэт клэлэгъэгъэ училищыр кыуухыгъэу секретарэу колхоз конторэм Иоф щилэшттыгъ. Иоф ышлэ хъумэ столэу зыкларысы-гъэмрэ пхъэнтлэклүмрэ таджэ кыыхыжыгъагъэх нэмыщ те-хаклохэр тичыгу рафыжыжхэм, конторэм ыхыжыжыныхэу. Ары полицаеу сянэ кыфылухъэ-гъагъэхэм сшыпхъуи сяни пый-хэм парагъэлъэнхэу зыкларо-гъагъэр.

Колхоз Иофым зыкылигъэ-жынымыклэ джащ фэдэ патриот-хэм яшлогъэшхо кьаклоштыгъэ. Зичылэ зыщэжыгъэ кьумал-хэм, пый техаклохэм зызыты-гъэхэм джащ фэдэ тхьамыкла-гъохэр цыф хыехэм арахы-щтыгъэх, гузэжъогуи хадзэ-щтыгъэх.

Ащ фэдэ зэо мэхьаджэ егъа-шлэми кьэрэмыхъужь. Тхьэм телъэу тиадыгъ чыгуи, тикъра-лыгъошхоу Урысыеми ащ фэдэ кьин кьарымыхъухъажыныу, цыф пстэуи ящылэкъэ нахы-шлу хъуэпытыныу. Щытхъур адэжэ апсэ емыблэжыгъэу ти Хэгъэгъу, тичыгу кыпфэзылхъу-мэгъэ дзэклолхэм! Зыпсэ зы-гъэтылгыгъэ дзэклолхэри, псаоу кьэзгъэзэжыгъэхэри егъашлэм тшыгъупшэщтыгъ. Ахэм зэклэм егъэшлэрэ щытхъур адэжэ!

ПЭНЭШЪУ Саудэт.
Хэгъэгъу зэошхом ильэхъан
тылым шылагъ.

Зэрифэшъуашэу пэгъокыгъэх

Бзылфыгъэ од псыгъо цы-клур бэрэ кьуаджэу Тэхъутэ-мыкыуае — район гупчэм ыкли поселкэу Инэм ичылплэ зэфэшхъафхэм ащылплэгъушт. Ренэу Иофы горэм ыуж ит, зыгорэм егъэгумэкы. Зыуж итыр кыдэхъоу е кыдэмыхъоу кыыхыкы: илоф кызыдэхъу-клэ, ежъ зэрилоу «ыгу шизэу жыи кьеш», кыдэмыхъугъэ шылэмэ, ыгу лэшэу хэкы. Джащ фэдэ шэн хэлэ Инэм щыпсэурэ ветеранхэм ясовет итхьаматэу Неждова Валенти-нэ Федор ыпхъум.

Ар зышлэрэр бэшлагъэ, ежыри сэри тызпылэ Иофыр азыр ары — зэошхоу блэкы-гъэм хэлэжыгъэхэмрэ ветеранхэмрэ афэгъэзэгъэ Иофшлэ-ныр ары. Пклэ хэмылэу а Иофшлэныр тэгъэцэклэ. Зэлүклэхэм чанэу кьашэгущыгъ Валенти-нэ, фызэшлокыгъэ Иофхэм, кыдэмыхъугъэхэм ягугъу кьешы.

Журналистэу Матвиенкэ

Анатолийрэ сэрырэ Валентинэ гушылэгъу тыфэхъугъагъ. Ащ нэлуасэ тыфишлы тшоигъуагъ теклоныгъэшхор кызыдагы-гъэр ильэс 65-рэ зэрэхъугъэм ипэгъоклэу кьэлэ гъэпсыклэ зилэ Инэм поселкэм иветеран-хэм ясовет Иофшлэнэу шыра-гъэклокыгъэхэм.

— Лэшэу гухэклэу шытыр ильэс кьэс тиветеранхэр нахь маклэ зэрэхъухэрэр ары, — ылуагъ Валентинэ. — Ильэс заулэклэ узэкклэбэжымы, ахэм япчъагъэ 100-м лыгъэсышты-гъэмэ, джыи кьэнэжыгъэр нэб-гырэ 40 нылэп. Заом кьыха-хыгъэ улагъэхэу кызэкклэблэ-жыгъэхэм, нэмыклэ узхэм арыллыкыгъэр бэ. Пшырылш шхъагъэу тэ тилэр псаоу шы-лэхэм тафэсакыныр, ахэр кьэтыухъумэнхэр, щымылэжы-хэр тшымыгъупшэнхэр, шу-клэ тыгу кьэдгъэкыжыныхэр ары.

А гухэлхэр гъэцэклагъэ хъунхэм пае ветеранхэм ясо-

ветэу Валентинэ зипащэм илофшлэнхэр зэкклэбэжы-клэ гъэнэфагъэм тетэу егъэ-псых.

Инэм поселкэ псэуплэм хэ-хъэх ежъ поселкэшхоу Инэм, кьутырхэу Садыклэр, Супов-скэр, поселкэу Дружнэр, кьуа-джэу Бжыхъэкьоклэр. Ахэм унэгъо 6600-м кьэхъу адэс, нэбгырэ мин 20-м кьэхъу ащэ-псэу. Мы псэуплэхэм адэкыи заом кьуагъэхэр бэ, хэклода-гъэри маклэп. Псэуплэ пэпчэ зэфэдэу мэфэкышхом изыфэ-гъэхъазырын ащылкыагъ.

Теклоныгъэшхом имэфэклэ зыфагъэхъазырынмыклэ пшгъэ-дэкыжы зыхыгъэр купэу хад-зыгъагъэм илофшлэнхэр дэ-гъоу зэшлуиыхыгъэх. Сыда ана-хъэу аналэ зытырагъэтыгъэр? Псэуплэ пэпчэ дэт саугъэтым игъэцэкклэжыныи апэрэ пшгъэ-рылгъэу щытыгъ. Кьутырэу Су-повскэм дэт саугъэтым ите-плэ дэи хъугъагъэ: бжыгъэ-хэр фэхъугъагъ, идэпкэ зэхчы-

хъэгъагъ, тетхэгъэ лъэкьоклэ-цлэхэм ащышхэр кыыхэщы-жыштыгъэхэп. Дэгъоу ар зэ-тырагъэпсыхъажыгъэ, шыгъа-клэм фэдэ хъугъэ.

Поселкэу Дружнэм саугъэт дэтыгъэп, чылплэ зэфэшхъаф-хэм кьарыкыгъэх ащ шы-псэухэрэр. Ащи джыи саугъэт дагъэуоштыгъ, чылплэу зыдэщы-тыштыр дахэу агъэпсышт, «Шылэныгъэм пае апсэ еблэ-жыгъэхэп» — джащ фэдэ гушылэхэр тыратхэщтых.

Поселкэу Инэм мэшлоку гъогум тлоу егошты: джабгъур — колхоз, сэмэгур — совхоз лъэныкыуагъэх. Совхоз лъэ-ныкыуагъэм заом хэклодагъэ-хэм апае я 50-рэ ильэсхэм (икыгъэ лэшлэгъум) саугъэт шагъэуцугъагъ. Ильэс пчъа-гъэм саугъэтри, ащ кыгъэ-гъунэрэ чылплэри ыгъэкыгъэх: кьэшлыхъэгъагъэп, саугъэтым дэжъ клалэхэр щыбзаджэ-щтыгъэх, щешъоштыгъэх, мо-тоциклэхэмклэ кышачыхъэ-

щтыгъ, шлоим зэлъыкыгъагъ. Саугъэтыр агъэкклэжыгъэ, кьа-шыгъагъ, лъыплэкло фа-шыгъ, пхъэнклэкло ил.

Ветеранхэм ясовет гухэлэ шхъагъэу илэмэ ащыщ за-ом хэклодагъэхэми, ащ кы-хэкыжыи кьэкложыгъэхэу зидунай зыхъожыгъэхэми, псэоу шылэхэми ящылэныгъэ кьырыкыуагъэр атхыныр, ар «Шлэжъ тхыл» ыцлэу кы-дагъэкыныр.

Зылэ кьеслуагъэхэм анэ-мыклэ Иофшлэнхэри ветеранхэм ясовет егъэцэкклэ. Ветеран пэпчэ фэгъэхыгъэу карточкэ-хэр ашых, лэпылэгъу зыщы-клагъэхэр агъэунэфых, адэлэ-пылэх.

Джащ тетэу поселкэ псэу-плэм иадминистрации, ветеран-хэм ясовети, клэщэкло купми, организацие пчъагъэхэми алэ зэкклэдагъэу, зэдэлэжыгъэу ыкли зэгурьлохэу мэфэкышхом зы-фагъэхъазырыгъагъ.

ХЪУШТ Шэбан.

Цыфхэр кьафэразэх

Тирайон поликлиникэ узэрэчлахъэу Щытхъу пхъэм-бгъоу анахь врач, фельдшер дэгъухэр зэрытхэр олгъэгъу. Мары апэрэ сурэтыр. Ащ итыр Псэуныкы Хъусен ары. Фельдшерыр «Лэпы-лэгъу псынклэм» епхыгъэу мэлэжэ. Хъусенэ кьуаджэу Кургъокъо щыщ, Успенскэм дэс.

1976-рэ ильэсым Псэу-ныкы Хъусенэ Мыекъопэ медицинэ училищыр кы-зеухым, тирайон сымэджэщ Иофшлэныр шыригъэжыагъ. Клэлэклагъэ Хъусенэ, кьин ыльэгъуштыгъ — чэщи ма-

фи улэжъэныр псынклэгъоп. Ау кызэкклэклауагъэп, исэнэхъат ыхъожыгъэп.

«Коммунистическэ Иоф-шлэклэм иударник» зыфилорэ щытхъуцлэр апэу кьызэраты-гъэмэ Хъусени ащыщ.

— Уисэнэхъат шлу умылгъэ-гъумэ, — ело Хъусенэ, — уры-мылажэ. Шыпкыгъэ, цыфмэ уялэзэныр лэшлэхэп, етлани тэ, «Лэпылэгъу псынклэм» илофи-шлэхэм, уахытэу тилэр маклэ. «Тхъауегъэпсэу, нахышлу

сыкьэхъугъ», — ауштэу цы-фым кызыуиоклэ, ар зы-мыуасэ шылэп.

Ильэситлу фэдиз мы хъу-гъэ-шлагъэм тешлагъ. Клы-мэфагъ. Чэщныкыом сипхъо-рэлъф цыкылу кьэсымэ-джагъ, лэшэу мэлпы. «Лэ-пылэгъу псынклэм» тыкье-джагъ, бэ темышлэуи ар кьэсыгъ... Халат фыжъ шы-гъэу лы дахэ унэм кьы-хъагъ. Фельдшерыр псынклэу сабыим еклэлагъ, охътаби

темышлэу сабыир кьэгущло-жыгъ.

Кьоджэдэхэр Хъусенэ лэ-шэу фэразэх. «Псынклэу, шъа-бэу мэлэбэ, — ало ахэм. — Хъусенэ «Лэпылэгъу псынклэм» кызыкыклэ, тэгущло».

Хъусенэ ишхъэгъусэ Фати-ми тикъуаджэ щыщ, Огъурл-мэ ащыщ, ятэ Хэгъэгъу зэо-шхом иветеранэу Огъурл Исма-хьил. Ар ильэс 40-м кьэхъу-рэ тиеджаплэ лутыгъ, урысы-бзэмклэ ригъаджэщтыгъэх.

Исмахьилэ непи клэлаклэмэ бэрэ алоклэ, заом епхыгъэ гу-кьэкыжыжхэр кьафелуагъ.

Фатими Мыекъопэ ме-дучилищым шеджагъ. Ари ильэс 30 хъугъэш поли-клиникэм лут. Врачхэр мед-сестрам фэразэх, сымаджэ-хэри кышэтхъух.

Хъусенэрэ Фатимэрэ клэ-литлу ял. Нахыжыым унагъо ышлагъ, клэлэцыкылу еплу.

Псэуныкыохэм яунэгъо да-хэ зэгурьлоныгъэ ильэу бэрэ псэунхэу афэсэлэ.

НАРТ Амин.

Шхъащэфыжъ,
Успенскэ район.

ШъхакІэ Эммэ къуаджэу Гъобэкъуае икълукъушлэ унагъо 1965-рз илъэсым кълыхъуагъ. КІэлэцІыкІу бын Іужьум анахьыжыгъэти шІэхэу кыгурылуагъ кыныр зыфэдэри, нахьыкІэхэмкІэ щысэтэхыпІэу шытын зэрэфаери. Шъыпкърэ пІощтмэ, нымрэ тымрэ ащ кынылые тырамыгъэкІэнэу пылтыгъэх, ау ежъ ишэн-гъэпсыкІэкІэ сыдыгъуи нахьыбэ зэришІэщтым зыфиукъудыизэ къэтэджыгъ. Ащи адрэ ялфыгъэхэмкІи шІумрэ емрэ зэхягъэшІыкІыгъэныр, цІыфыгъэ дахэр ахэлъхэгъэныр, шъхьэлъытгъэу шытынхэр, зыкълэртмэ, шыцІыныгъэм лъэпытэу хэгынхэ алъэкІэу плугъэнхэр ары ахэм янэ-ятэхэр зыдэмышъхьахыщтыгъэхэр. Ар къадэхъугъэшъ,

хэрэр инэплъэгъу зэрит зэпытыгъэр игуапэу ыгу къэкІыжы. — Ащ фэдэ цІыфэу апэ къуаджэм сызышылуКІэгъагъэр сиІофшІэгъоу ЛІынэ Люб ары, — Эммэ кытылуагъ. — Ащ апэрэ мафэхэм къашегъэжыгъэу ренэу кысиІоштыгъ: «О уяне чыжъэ зыдэщыІэр, арышъ, зыгорэм уфае зыхъукІэ, умыукІыгъэу кысалу, ІэпыІэгъу сыкълыпфэхушът». Адэ ащ фэдэ цІыфхэм уахэтэу дэу Іоф пшІэн плъэкІына?

ІофшІэгъоу ЛІынэ Любэ ишІуагъэкІэ, хэгъэу 34-мэ ялыІоКІохэр зыхэлэжъэгъэ Дунэе фестивалэу кълэу Владимир шы-зэхашгъагъэм ШъхьэкІэ Эммэ хэлэжъэнэу хъугъэ. Ащ тхьамэ-фитлоу кышчыгъэкІуагъэм кІэлэгъэджэ ныбжьыкІэм бэ шІэны-

риябэ хъурэ фильмэу «Группа Зета» зыфиІорэр тырахы зэхъум хэлэжыагъ. Кинофильмэм хэлэжъэныр зэрэригъэжыагъэр кыдэхъугъэу елыгъэ, тапэкІэ ар лъыгъэкІотэнэу ныр щэгугъы. Ілыфыгъэхэм искусствэр шІу зэрэригъэлыгъугъэм, агукІэ ащ фэшагъэхэу зэриплугъэхэм Эммэ гушІуагъо хегъуатэ. Ащ ригъэджэрэ кІэлэцІыкІухэми дэхэ пстэоу гум рихъэу шыцІыныгъэм хэтлгъагъохэрэм уасэ афашІынэу, агъэлъэпІэнэу фигъасэхэ шІоигъу. Ащ пае музыкэр, поэзиер, нэмыкІхэри шІу алъэгъухэу, ахэм хэшІыкІ афырІэу кІэлэцІыкІухэр кызэрэртэджынхэр ары Іофэу ышІэрэр анахъэу зыфигъазэрэр.

Дэхагъэм зыгукІэ фэщэгъэ цІыфым егъашІэм зыгорэ зэхи-

егъэджэ хъупхъэм иІофшІагъэу лъамытэу ебгъукІуагъэхэп, 2008-рз илъэсым зэхашгъэгъэ зэнэкъокъоу «Лучший мини-музей, знакомящий с культурой и бытом народов Республики Адыгея» зыфиІорэм Эммэ хэлэжыагъ ыкІи Красногвардейскэ районым гъэсэныгъэмкІэ и ГъэІорышІапэ и Щытхъу тхылы кыфагъэшъошагъ. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмкІэ и Министерствэ щытхъу тхылы кырытыгъ.

ІЗО-м икабинет зэрэзтегъэ-псыхьагъэр изобразительнэ искусствэмкІэ егъэджэным иметодикэ дыригъаштэу щыт. «Творческэ унэкІэ» заджэхэрэм изобразительнэ искусствэм илъэпкы зэфэшъхьафхэмкІэ захиушэтынымкІэ кІэлэеджакІохэр пэпчэ амал

гъэхьагъэхэу ащишІыгъэхэм апае районым гъэсэныгъэмкІэ и ГъэІорышІапэ ищытхъу тхылыхэмрэ шІухафтынхэмрэ кырытыгъэх.

ХэгъэунэфыкІыгъэн фаер Эммэ ялэшъхьэтэтэу класс зэфэшъхьафхэм якІэлэеджакІохэр кІэлэцІыкІу сурэтым и Урысые зэнэкъокъубэмэ зэрахэлэжъэхэр ары. Я 4-рз классым щеджэрэ Исаев Бислэн 2008-рз илъэсым Урысые кІэлэцІыкІу-ныбжьыкІэ зэнэкъокъоу «Мечты о космосе» зыфиІорэм АР-мкІэ апэрэ чІыпІэр зэрэщыбытыгъэм пае Щытхъу тхылы кыфагъэшъошагъ. Эммэ икІэлэеджакІохэр икІыгъэ илъэсым ищылэ мазэ кышчыгъэжыагъэу кІэлэцІыкІу сурэтым и Дунэе ыкІи Урысые зэнэкъокъухэм ахэлэжыагъэх, хэгъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр ащаубытыгъэх.

ШъхьакІэ Эммэ кІэлэеджакІохэм янэ-ятэхэм гъусэныгъэ пытэ адырІэу плуныгъэ Іофхэр зэхешъ. Классым щитырэ урокхэм, внекласснэ Іофтхьабзэу зэхыцэхэрэм ахэр къахегъэлажъэх. Москва кыкІыкІи кълэу Краснодар циркым иартистхэу кэ-кІуагъэхэм яаттракционхэм зэгъусэхэу яплтыгъэх.

Социальнэ мэхьанэ зигъэ Іофтхьабзэхэм Эммэ икІэлэеджакІохэр ахэлажъэх. Ахэр нэжъ-Іужъхэм адэжъ кІохэзэ, унэгъо ыкІи хызмэт Іофыгъо зэфэшъхьафхэмкІэ ІэпыІэгъу афэхъух, мэфэкІ мафэхэм ежххэм акІуачІэ кыхыштытмкІэ концерт цІыкІухэр къафатых, агъээфых. ЗэкІэ еджапІэм щыцэшІуахырэ Іофыгъохэм Эммэ зипэщэ классыр ахэлажъэ. Я 7 — 8-рз классхэм арыс пшъэшъэжъыехэм ащыцхэр ансамблэу «Бэслыный» зыфиІорэм иорэдыІох. Ахэр зональнэ зэнэкъокъоу «Адыгеим ижъогъоужыехэр» зыфиІоу Адыгэкълэ щырагъэкІоКІыгъэм илауреат хъугъэх.

Шъэожъыехэр самбэм, атлетикэ онтэгъум, шахматым апылтых. Джащ фэдэу адыгабзэм, тарихым, хысапым, урысыбзэм, ІЗО-м ыкІи нэмыкІ кружокхэм чанэу ахэлажъэх. 2005-рз илъэсым Улэпэ еджапІэм щыцэхашгъэгъэ зэнэкъокъоу «Анахъ класс дэгъу» зыфиІорэм апэрэ чІыпІэр Эммэ икласс кышчыфагъэшъошагъ. Классым икІэлэеджэкІуи 5 «Зэкъошныгъ» зыфиІорэ фестивалэу Краснодар крайм ит станицэу Куцевскэм щырагъэкІоКІыгъэм еджапІэм ыцІэкІэ хэлэжыагъэх.

ІкІэухым къэтІон кІэлэеджакІохэм япсауныгъэ гъэпытэгъэным мэхьанэшхо еджапІэм зэрэщыратырэ. Ащ пае класс сыхьатхэу «СищыІэныгъэ псауныгъэкІэ орэлсыхьагъэ», «Наркотикхэр тищыкІагъэхэп!», нэмыкІхэри еджапІэм щыцэхашъх.

Щысэ пстэоу къэтхыгъэм къагъэлъагъо Улэпэ еджапІэм икІэлэеджакІохэм Іофышхо зэрадишІэрэр, иурокхэр гъэшІэгъонэу, ышІэпашэу зэрэзыхыцэхэрэм шІогъэ ин кызэрэтырэ. КІэлэегъэджэ чанми, ащ кыдэлэжъэрэ иІофшІэгъухэми, еджапІэм ипашэхэми рагъаджэхэрэм егъэджэн-Іуныгъэу адызэрахьэрэр, ащкІэ кынэу адальэгъурэр хьаулые зэрэмыхъурэр ащ ишыхьат.

ШАКИО Мур.

Щыфыгъэ-дэхагъэм кІэлэеджакІохэр фепІух

лъфыгъэ пстэури джы инэу ахэм афэраз.

Эммэ еджапІэр 1980-рз илъэсым дэгъу дэдэкІэ кызеухым, Мыекъопэ кІэлэегъэджэ училищэу Андырхъое Хъусенэ ыцІэ зыхьырэм ихудожественнэ-графическэ отделение чІэхьагъ ыкІи ар 1984-рз илъэсым кыухыгъ. Мыщ пыдзагъэу къэтІон ащ кышчыублагъэу кІэлэегъаджэу Эммэ Іоф зишІэрэр илъэс 25-рз зэрэхъугъэр. Апэ зыщыригъэ-жэгъагъэр селоу Красногвардейскэм дэт кІэлэцІыкІу ІыгыпІэр ары. Ащ нэужым Мыекъуапэ дэт кІэлэцІыкІу ІыгыпІэу N 28-м Іоф шишІагъ. Ащ Іутызэ, кыткІэхъухьэрэ ныбжьыкІэхэм яплункІэ ыгу етыгъэу зэрэлажъэрэм пае Щытхъу тхылы кыфагъэшъошагъ. Джащ фэдэу Эммэ Мыекъуапэ дэт Адыгэ республикэ гимназиэм сурэтшынымкІэ кІэлэегъаджэу Іоф шишІагъ. Нахъ сэнаушчыгъэ зыхэлъ кІэлэеджакІохэм Іоф зэрадишІэрэм творческэ кІочІэ ин хигъуатэщтыгъ.

Джы ШъхьэкІэ Эммэ Іоф зыщишІэрэр Красногвардейскэ районым ит къуаджэу Улапэ игурыт еджапІ ары. Ащ кызэрэ-тилуагъэу, коллектив гъэшІэгъонэу зыхэфагъэм илъэсипІшым ехъугъэу Іоф щешІэ, зыпарэкІи ащ зэрэлухьагъэм рыкІэгъожъэу кыххэкІыгъэп. ЕджапІэм иди-ректорыщтыгъэ ЛІынэ Аслъанрэ опытышхо зигъэ кІэлэегъаджэхэмрэ апэрэ мафэм кышчыгъэ-жыагъэу аналэ кытетэу иІофшІэн ыгъэцакІэщтыгъэ. Цыхъэу коллективым кыфишІыгъэр кызэрэтигъэшІыпкыжъыштытмкІэ ыгу етыгъэу непэ кызнэсыгъэм Іоф ешІэ. ЗыщамышІэрэ къуаджэм дэсынэу, Іоф шишІэнэу хъугъэми, къоджэдэхэмрэ зыдэлажъэхэрэмрэ ягуфэбагъэ ишІуагъэкІэ зыфэе пстэури иІофшІэгъухэм аригъотылагъ. Джы ыгукІэ зыщыщ хъугъэ Улапэ икъоджэдэхэм цІыфыгъэ дахэу ахэлъхэм ежъ ищыцІыныгъэкІи арыгъозэным ренэу пылтыгъ. Къуаджэм кыдажъэхэрэм афэнэгуиыхыгъэхэу ахэр зэрапэгъокІыхэрэр, цІыфым шІу фашІэным зэрэфэгумэкІыхэрэр, ащкІэ емыупчІыжъхэу, игугъуи фамышІэу ІэпыІэгъу зэрэфэхъу-

гъэу, шІуагъэ зыпылэ ІофшІа-кІэу кышчызэригъэшІагъэр, кышчызэхихыгъэр, кышчылэгъугъэр. Ащ кышчызэрэгъоигъэхэр «Іэнэ хъурэе» зэфэшъхьафхэм ахэлажъэщтыгъэх, нэІуасэ зэфэхъуштыгъэх, ІофшІэнымкІэ опытэу алэкІэлъ хъугъэр кызэфалотэжъыштыгъ. Ежъ Эммэ американцэхэм, чеххэм, якутхэм, казаххэм, дагыстан лъэпкыхэм, нэмыкІхэми адыриІэгъэ зэлукІэгъухэм гухэхъошхо ахигъуатэщтыгъ. Бэ зэхыхыгъэу, зэрагъэшІагъэу а фестивалым хэлэжыагъэхэр зэбгырыкІыжыгъэх. Зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэм зэрахэлэжыагъэм ыкІи исэнэхьат хэшІыкІ дэгъу зэрэфыриІэр кызэрэащигъэлэгъуагъэм апае Эммэ международнэ щытхъу тхылы кыфагъэшъошагъ.

Джауштыгъэ тІэкІу-тІэкІузэ кІэлэегъэджэ ныбжьыкІэм иІофшІэн нахьышІоу ылэ кыыригъахъэу ыублагъ, етІанэ гъэхьагъэхэр ащ кыкІэлъыкІуагъэх. Сыд фэдэ пшъэрылгъэу ыкІи унашъоу фашІыхэрэм ягъэцэкІэн ишыпкызу ыналэ тыригъэтыштыгъ. Мэхьанэ иІэу зыпары зылэкІимыгъэкІыным пылтыгъ. Непи а шэнышІур хэлъышъ, педагогикэмкІэ зэкІэ кІэу егъэджэным кыхахыхэрэм ыналэ атыредзэ, зэрегъашІэх, иІофшІэн щегъэфедэх.

Эммэ шІу ыльэгъурэ икласс кІэлэегъаджэу ыкІи иІэшъхьэтэтэу зэрэщыным епхыгъэу Іофэу ышІэрэм ыкІи зыдишІэхэрэм къатедгъэгъушылагъ, ежъ илъфыгъэхэми ягугъу къедгъэшІыгъ. Пшъэшъэ нахьыжъыр Адыгэ республикэ гимназиэм имузыкальнэ класс щеджагъ, искусствэхэмкІэ Адыгэ республикэ колледжым фортепианэмкІэ икласс кыухыгъ. КІэлэцІыкІу ансамблэу «Зори Майкопа» зыфиІорэм икышъокІуагъ. Джы Мыекъопэ Къэралыгъо технологическэ университетым щеджэ. Ащ кыкІэлъыкІорэ шъаом еджапІэм ыуж искусствэхэм я Адыгэ республикэ колледж кыухыгъ, театрэмрэ киномрэ яктер сэнэхьат зэригъэгъотыгъ. Джы АКЪУ-м щеджэ. Республикэ драмтеатрэу А. Пушкиным ыцІэкІэ щытым Іоф щешІэ, се-

къутэщтэп, ыульэгъуштытэп, сыд фэдэрэ Іоф пылтым ыгъэлсышты. Егъэджэн-Іуныгъэ Іофэу ШъхьакІэм ышІэрэмкІэ ипшъэрылгъэу ылыгытэрэр ригъаджэхэрэм цІыфыгъэрэ Іэдэбныгъэрэ ахилъхьанхэр, дэхагъэр зэхаригъэшІыкІыныр, къэзыуцухьэхэрэ дунаим хэшІэнхэ, ар къагурыІон, зэхашІэн алъэкІэу, зэкІэ гъэшІэгъонэу альэгъурэм гу лъэтынэм, агу раубытэным фэгъэсагъэ хъунхэр ары. КІэлэегъаджэу Іоф зишІэрэ илъэсхэм къазыфагу зэфэхысыжъэу Эммэ кызы-фэКІуагъэр тэрэзу, игъом кІэлэцІыкІухэм искусствэр шІу ябгъэлъэгъумэ, ар шыцІыныгъэм сэнэхьат ащыфэхъун ыльэкІышты къодыеп, дунаими нахъ уасэ фашІэу, ащ изытет ыгъэгумэкІэхэу, идэхьагъэ зэрэхьагъэхъоштым ягушшысэхэр фэгъэзэгъэщтых, агукІэ ащ зэрэфэшагъэхэр дэгъоу лыгъэкІотатгъэ хъушты.

КІэлэеджакІохэр ІэпыІэгъу кызыфишІыхэзэ, ШъхьакІэ Эммэ музей цІыкІу зэхышагъ. Ащ адыгэхэм нахьыпэм ящыІэкІэ-псэукІагъэр къэзыгъэлъэгъорэ ижыыр унэгъо ІапІэхэмрэ фэшъхьаф Іэмэ-псымэхэмрэ кышчыгъэлъагъох. Ахэр зышІогъэшІэгъон кІэлэеджакІохэр а ушэтын ІофшІэным кыхегъэлажъэх. Ижыыр пкыгъэ зэфэшъхьафхэр музейм пае кызэрэхьырэм имызакъоу, ахэм апылэ хышъэ тхыгъэхэри къарегъэу-гъоих. Музейм ижыыр адыгэ Іэпэласэхэм ялэшІагъэхэр чІэлъэгъоштых, джащ фэдэу урысхэм къалэкІыкІыгъэхэри щыплэгъуштых. Ахэр пхъэм, керамикэм, гъучІым ахэшІыкІыгъэх. Къэлогъэн фаер, Эммэ ригъаджэхэрэм агуригъаІорэр а пкыгъохэм ямэхьанэ зыфэдэр цІыфхэм зэрагъэфедэщтыгъэхэм имызакъоу, ижыыр лъэхъэнэ чыжъэ дэдэм кышчыгъэжыагъэу джырэ тимафэхэм кыансыжъэу лъэпкыым игушъхьэлэжыыгъэ культурэ изехьакІохэу ахэр зэрэщытхэр ары. Джары музей цІыкІум Іофэу щашІэрэр ушэтын ІофшІэным зыкІыфигъадэрэр. Ашуг цІэрыІоу Теуцожэ Цыгъо игушыІэхэмкІэ къэпІон хъумэ, «Дунэежъым изэрэщытыгъэм щымыгъуазэм, дунэякІэм щыгъозэгъуае фэхъушты». КІэлэ-

щегъоты. А кабинетыр ары «Іэпэласэхэр» зыфиІорэ кружокым изанятиехэр ШъхьакІэм зыщы-зэхышъэхэрэр. А ІофшІэным ыгукІэ фэщэгъэ кІэлэеджакІо пэпчэ илъэс еджэгъум исыд фэдэ уахьти кабинетым щыцэхашэрэ занятиехэм ахэлэжъэнхэ, шъхьадж ежъ нахъ шІогъэшІэгъон искусствэ лъэпкыым зыщыушэтын ыльэкІышты. Кабинетым щыфагъэсэх сурэтшыным, материал зэмылІэужыгъохэмкІэ аппликациехэр шыгъэнхэм, Іэпэщысэхэр, пкыгъэ цІыкІухэр пластелиным, етІагъом, гипсым ахэшІыкІыгъэнхэм, нэмыкІхэми. Ахэр кІэлэеджакІохэм алэ кызэрэрагъахьэхэрэм нэмыкІхэр ащыгъэгъозэгъэнхэм пае, ШъхьэкІэ Эммэ кыгъэлъэгъонхэр ренэу зэхешъ. Джащ фэдэу кІэлэеджакІохэр район, республикэ, дунэе зэнэкъокъухэм ахегъэлажъэх. 2008-рз илъэсым ахэр дунэе кІэлэцІыкІу зэнэкъокъоу «СурэтышІхэр афэгъушІох» зыфиІорэм хэлэжыагъэх ыкІи ащ изэхъэцкІо комитет СОШ-у N 9-м икружокэу «Іэпэласэхэр» зыфиІорэм ишІухьафтын кыфигъэшъошагъ.

ШъхьакІэ Эммэ Іофэу ышІэрэмкІэ кІэлэцІыкІухэр лъэпкы зэхашІэм фепІух, традиционнэ культурэмрэ народнэ искусствэмрэ зэрэзыхыгъэхэр, етІанэ ежъхэри лъэпкыым ищыІэкІэ-псэукІэ, игъэпсыкІэ, итарихь зэряпхыжыыгъэхэр, тарихьымрэ культурэмрэ ясаугъэтхэр бгъэлъэпІэнхэ зэрэфаер агурегъаІо. 2008-рз илъэсым Красногвардейскэ районым гъэсэныгъэмкІэ и ГъэІорышІапэ номинациеу «Лучший кабинет, реализующий национально-региональный компонент содержания образования» зыфиІорэмкІэ Эммэ шІухьафтын кыфагъэшъошагъ.

Эммэ гъэхьагъэу иІэхэм апае 2008-рз илъэсым Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шІэныгъэмрэкІэ и Министерствэ ищытхъу тхылыгъэу «За плодотворный труд в системе образования, педагогическое мастерство, творческий поиск, успехи в обучении и воспитании подрастающего поколения» зыфиІорэр кыфигъэшъошагъ. Джащ фэдэу ШъхьакІэм егъэджэнымрэ плуныгъэмрэ



Щытхъур кызыфэзыхъыжъыгъэ бзылъфыгъ

Дыд Хьалимэт ицлыкыгъом кышцегъэжъагъуу мэкъумэщ хъызмэт Иофшлэнхэм апыщагъуу къэтэдъжыгъ. Еджаплэм члэсзэ, губгъом Иофшлэ зашчхэклэ ишъыпкъэу зыфагъазэрр ыгъэцаклэщтыгъэ, унэгъо хатэми ным игъусэу шылажэщтыгъэ. Ежъ агроном сэнэхъатыр зэригъэгъоты шлоигъуагъ, ны-тыхэми ар игъоу альэгъугъагъ. Ильэс 23-рэ ыныбжъэу мэкъумэщ институтыр кыбухи, икьуаджэу Тэхъутэмкыуае кыгъэзэжъыгъ, колхозу Сталиным ыцлэкэ щытыгъэм зыкхъопсыщтыгъэ сэнэхъатырмкн Иоф щышлэу ригъэжъагъ.

1957-рз ильэсыр итыгъ. Пшъэщгъэ од ищыгъэ цыклум кыыхыгъэ сэнэхъатыр емыклоу зыльэгъугъэхэри, мьбзылъфыгъэ Ізатлэу зыуагъэхэри къэхъугъэх, ау Хьалимэт

ахэм яеплъыклэхэр щигъэзыягъэх. Иофшлэным «ишъэфхэр» ылэ кызыэрэригъэхъаштхэм пылыгъ.

Нахъыжъхэм ащышхэр еджагъэхэу шымытыгъэхэми, алэхэр чыгум хэлхэу къэтэдъжыгъэх, зыфэгъэзагъэхэм фэлэзагъэх. Джары Хьалимэт ахэр упчлэжъэгъу зыклишлыщтыгъэхэр. Адрэхэм алоштыгъэ: «Сыдэу мы Дыдхэм япшъэшъэжъые Іуш цыкы. Исэнэхъат фэгъэхъыгъэу ымышлэ гори блигъэкырэп, ежъ узэреупчырэри игуапэу кыуелуатэ».

Тэхъутэмкыуае дэтыгъэ колхозу Сталиным ыцлэ зыхыщтыгъэм бригадэ пчъагъэ хахъэщтыгъэ, тыдэкн ахэм Иофшлэнхэр ащыжъотыщтыгъэ. Пшъэдэккыжъышхоу илэм Хьалимэт гу лъитэщтыгъэ, зы кызытримыгъанэу, ыгу етыгъэу Иоф зэшлуиыщтыгъ, кол-

хозым ичлплэ пстэуми алы-Іэсыщтыгъ. Джащ тетэу чыгулэжъыным икультура зыкбегъэлэтыгъэным накылы, ыкылачи, ишлэныгъи фигъэ-Іорышлэхэу, агротехникэ пэрытыр илэубытылэу, ар Иофшлэным икыу фэдизэу шыгъэ-федэгъэнымкн амалхэр зэрихъэхэу лажъэщтыгъэ.

Пшъашгъэм чаныгъэу хэлым, шлэныгъэ куоу Іэклэлхэр фэкъулаеу зэригъэфедэхэрэм, Іорышлэу ыкн нэутхэу зэрэщытым пашхэм шлэхэу гу лъатагъ. Колхоз тхъаматэвр парторгымрэ зэдэгущылэжъыхи, колхозым икомсомольскэ организацие секретарэу фашыгъ.

Комсомольскэ организацие нэгъырэ 80 фэдиз хэтыгъ. Пшъэрылэ шъхалэу комсомолым икомитет илагъэр зичэзыу мэкъумэщ хъызмэт Иофшлэнхэм язэшлохын ныбжыкхлэхэр кыфэлэтыгъэхэр арыгъэ. Мы лъэныкъомкн пшъэшгъэ ныб-

жыкхлэм фызэшлокыгъэр бэ. Бригадэхэм комсомольскэ-клэлэкн агрегатхэр ащызэхашгъагъэх. Лэжыгъэ хэлхъаным илэхъан, клэзыгъэнчъэу зигъо хъугъэ лэжыгъэр ыкн хэтэрыклхэр Іухыжыгъэнхэмкн а агрегатхэм Иофыбэ зэшлуахыгъ. Сыд фэдэ Иофшлэн фагъэзагъэхэми, комсомольцэхэр апэрэ сатырэхэм ахэтыгъэх, нэмыкхлэм щысэтэхыплэ афэхуштыгъэх.

Комсомольскэ организацие ищылэныгъэ хъугъэ-шлэгъэшхоу кыххъухъэгъагъэм ащыщ комсомольскэ-ныбжыкхлэ фермэ зэрэзэхашгъагъэр. Ар районымкн апэрэу щытыгъ. Іэшхъэтэу илагъэр Еутых Рэмзан. Фермэм щылэжъагъэм ащыщыгъэх Гъыш Хъазрэт, Еутых Гъэфурэ, Барникова Аннэ. Ахэм я 10-рэ классыр къаухыгъэ къодыгъ, нэужым ныбжыкхлэбэ гъусэ къафэхугъ.

Ащ кышчыуцугъэхэп ком-

сомольцэхэр, натрыфлэжъ механизированнэ звенищ зэхаци, гъэхъэгъэшлэхэр ашыгъагъэх. Щытхъубэ цыфхэм фалуагъ пшъэшгъэ ныбжыкхлэу комсомольскэ организацие пэщэныгъэ дызезыхъэщтыгъэм, колхоз правлением райкомыми, хэку комитетми щытхъу тхылхэр, ахыщ шлухъафтынхэр мьзэу-мытлоу кыфагъэшшоагъэх.

Хьалимэт унагъо ихъи ищылэныгъэ зэхъокыныгъэхэр зыфэхъухэм Иофшлэни зэблихъунэу хъугъагъэ. Районым кышчызэшлуахыгъэ чылэпхъэ гъэтпылшыплэ станцие Іэшхъэтет ищыклагъэ зэхъум апэ дэдэ Дыд Хьалимэт ыцлэ кыралогъагъ. Ильэс пчъагъэрэ а Ізатлэм Іутыгъ, зэрифэшъуашэуи станицери зэришгъагъ. Чылэпхъэлэжъ кызмэт-шлалэхэм бэрэ ахахъэщтыгъ, яІофхэм арыклорэр зэригъашлэщтыгъ, Іэпылэгъу афэхуштыгъ.

Джащ тетэу ыныбжыкхлэ итлысыжыгъо охуфэ хьалэлэу лэжъагъэ Дыд Хьалимэт.

ХЪУЩТ Щэбан.

Чыгым кыпыклэрэ пстэури зэрэ-зэфэмыдэм фэдэу цыфым Иофшлэклэ еплъыкхлэ-еклолэклэу фишырэри зэфэдэп. «Чыплэр арэп цыфыр зыгъэдахэрэр, цыфым чыплэр егъэдахэ нахъ» алуагъ. А гушылэжъым ишъыпкъагъэ къеушыхъаты Улапэ культурам и Унэу дэтым Иофшлэу Уракъ (Гъунэжыкхъо) Заринэ Иофшлэн нэлуасэ узыфэхъуклэ. Заринэ ныбжыкхлэ, жъы клэтэу мээекло, Иофшлэн хэшлы-клэу ыкн шульэгъоу фырилэр гъунэнч, нэутх, удэгущылэ зэпытыгъэкн уезэщытэп.

Клэлэцлыкыу къэшъокло ансамблэу «Бэслынэй» зыфилоу 2006-рз ильэсым Заринэ зэхъагъэм непэ кызынэсыгъэм хэхъэгъошлоу щытэп, конкурсыр ины. Ежъ къэшъокло цыклумэ якыхэхын ишъыпкъэу пылэ, сэнэуштыгъэ зыхэлъэу, удэлажъэмэ къэшъуакло хъушгъэ ыналэ атет.

Заринэ яни яти лъэпкъ культурам ыгузэгъу итыгъэх. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Академическэ къэшъокло ансамблэу «Налмэсым» хэтыгъэх. Ятэ дэгъоу сэшлэ, егъэдъагъ, сэнэуштыгъэ ин зыхэлэ цыф.

Заринэ ильэс зытлущэ егъэдъагъ. Пшъэшъэжъые нэутхэу, лъэпкъ зэхашлэ илэу, лъэпкъыбзэм, культурам, лъэпкъ тарихым осэшхо афэзэшлырэмэ ащыщ. Ныбжыкхлэ цыклоу шытыгъэми, лъэпкъ Иофгъомэ афэгъэхъыгъэ Иофшлэн (реферат) дэгъухэр къытхыштыгъэх, игушшысэ чаныгъ, еплъыкхлэ-еклолэклэ гъэшлэгъонхэр къыгъотыщтыгъэх. Дэгъу дэдэу зэреджэщтыгъэм фэдэу дэхэ дэдэуи къашъоштыгъэ. Янэ-ятэмэ зэракпырыплъыштыгъэр пклэнчагъэп ыкн ар кыхэщыщтыгъ.

Еджаплэм имызакъоу къоджэ зэхэхэм Заринэ кызырэрэщорэм еплъынхэу цыфхэр къаклоштыгъэх. Ежъ пшъэшъэжъыери хъарзэ ищыгъэ фыжъым фэдэу (сэе фыжъ дахэр къеколоу шыгъыгъ) пчэгур фыримыкъоу дахэу «щесыштыгъэ». Адыгэхэм лъэпкъ къэшъоклэ дахэ зэрэтилэм ар ишыхъатыгъ.

Еджаплэр кызыеух нэужы, унагъо зехъэми (Уракъмэ нысэу афащагъ, ипщ нахъ къэшъуакло къуаджэм дэсыгъэп Іоми ухъукъонэп) ишъхъэгъу-си, ипщи, игуаши янысэ къэшъошлы шлу зэрилэгъурэм,



исэнэхъатэу ар кызырэрэхихыгъэм пэрыохъу фэхъугъэхэп. Охътэ лые темышлэу сэнэуштыгъэ зыхэлэ бзылъфыгъэ ныбжыкхлэр къуаджэу Улапэ культурам и Унэу дэтым кырагъэблагъэ. Охътэ Іэккыым кыыклоу Заринэ ыгъэсэрэ клэлэцлыкхэмрэ пшъэшъэжъыехэмрэ къэшъоным илэпэлэс-ныгъэ кызылэклагъэхъагъ. Купищэу ыгъасэхэрэм (нэгы-

ришгъэм къехъу ащ хэт) тхъамафэм кыыклоу мафэ къэс сыхъат Ілурьгъу ащехы.

Ыгъэсэрэ клэлэцлыкхэр къашъохэ зыхъуклэ гур мэгущло, узэрэадыгэмкн, а лъэпкъым узэрэщыщымкн огушхо, бгъэшхэу цыклум фэдэу

пчэгур зылыгъ къэшъуакломэ уакъыдэшлэ пшлоигъоу пкъыр загъэрэп, гур мэлъатэ.

«Інэу сугуапэ Заринэ Иофшлэнэу садэжъ кызырэрэклэуагъэр, — ело культурам и Унэу Улапэ дэтым ипашэу Брагъунэ Сусанэ, — мы пшъэшгъэ ныбжыкхлэр кызырэрэхъэхъу жъы къабзэр коллективым кыхилхъагъ, ар кыгъэкхлэжыгъ. Ащ ыгъэсэрэ къэшъокло цыклумэ шлу зэралъэгъурэр, лъытэныгъэшхо, шхъэкхлэфэшхо



чыплэхэр кышчыдихыгъэх. Къэлэгъэн фае къэшъокло ансамблэр зыхэмылэжъэрэ Иофыгъо къуаджэми, районми, республикэми зэрашыремыклокырэр. Мээе мазэм, 2008-рз ильэсым ансамблэу «Бэслынэй» зыфилоу «Адыгэ къашъомкн анахъ хореографическэ ансамблэ дэгъу» зыфилоу щытхъуцлэр кыфагъэшшошагъ, нэужым чъэпыогъу мазэм, 2009-рз ильэсым «Щысэтэхыплэ народнэ коллектив» хъугъэ.

Къэшъокло ансамблэр Адыгем имызакъоу Краснодар краим ичлплэбэмэ ащылэгуштыгъ. Адыгэ лъэпкъым ищытхъу, идэхагъэ къытхэс ыкн тыкэзыуцухъэрэ лъэпкъмэ адыгэ къашъомкн Заринэ арегъашлэ. Лъэгаплэу зынэсыгъэм кышчыуцун ыгу хэлэп. Ар Краснодар дэт университетым щеджэ, япллэнэрэ курсым нэсыгъ.

— Тиадыгэ лъэпкъ культу-рэ бай иІ, — ело Заринэ, — адыгэмэ афэдэу къэшъонымрэ оред къэлэнымрэ еклоу цыф лъэпкъ Темыр Кавказым исэп Іоми ухъукъошгъэп.

Мары ильэсипллым къехъугъэу бзылъфыгъэ ныбжыкхлэр мафэ къэс культурам и Унэу Иофшлэнэу къеклуалэ. Гъогуу кызырэрэклорэм пшъэшъэжъые купыр гъусэ кышчыфэхъу. Клэлэцлыкхэм еджэнымкн гъэхъагъэу ялэхэр ялэшхъэтет гушлохэзэ фалуатэ, дагошы. Ежъ Заринэ игуапэу ядэлэу, сыда Іомэ ахэм яеджэн лъэплэ, егъэгумэкн.

Лъэгаплэм еклурэ бзылъфыгъэ ныбжыкхлэм пшъэрылэу зыфигъэуцужьхэрэр зэрэ-зэшлуиыштыгъэм тэри тыхъэ пытэ тель.

ОЖЪ Аскэрбий.
КІлэзегъадж.

Улап.

Бгъасэрэр кыыотэжьиныр гушлуагъо

ИскусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджапІэхэм якІэлэегъэджэ анахъ дэгъур 2010-рэ илээсым кыыхыгъэным фэгъэхыгъэ зэнэкъокъур жьоныгъуаклэм и 18 — 23-м Мыекыуапэ щэкІо. ИскусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджапІэхэм, районхэмрэ кыалэхэмрэ ащытекІогъэ кІэлэегъаджэхэр арых Адыгэ Республикэм икІлэх зэнэкъокъухэм ахэлэжъэхэрэр.



НапцІэкъо Тэмарэрэ ГутІэ Риммерэ зэнэкъокъум хэлэжъэх.

Адыгэ Республикэм культурэмкІэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Нафиса Васильевамрэ жюриим итхьаматэ игуадзэу, композиторэу КЫКІ Хысэрэ зэнэкъокъум хэлэжъэрэмэ къафэгушлуагъэх. ЕджапІэхэм якІэлэегъаджэхэм сэнэхьатэу кыыхахыгъэр гэшІэгъон кызышырэр музыкэмкІэ кІэлэцЫкІу хэр зэррагъаджэхэрэр, сурэтшыным зэррагъасэхэрэр, кыэшкІэ зэфшъхьафхэр зэррагъашІэхэрэр ары.

Нафиса Васильевам кызыэригуагъэу, шыІэныгъэм ухэзыщэрэ сэнэхьатым урылэжъэныр, бгъэсэрэ кІэлэцЫкІу хэм сэнаушыгъэу ахэлъыр кызылуахынымкІэ уишлуагъэ ябгъэкІыныр Іоф кызырэкІоп.

ИскусствэхэмкІэ Адыгэ республикэ колледжым щыкІорэ зэнэкъокъум гушІэгъу тащыфэхъугъ

Кошхьэблэ, Теуцожь, ТэхьутэмыкІое районхэм якІэлэегъаджэхэмрэ кІэлэеджакІохэмрэ. ЗэрэзІу-кІагъэхэм, шысэ зытырахын алгъэкІыштхэр зэралгъэхэрэм агъэгущІох.

— ХагъэунэфыкІырэ чЫпІэ хэр кыдэзыхыштхэм тахафэ тшІоигъу, — кыауатэ Теуцожь районым искусствэхэмкІэ икІэлэцЫкІу еджапІэ идиректорэу НапцІэкъо Тэмарэрэ кыэшлуагъомэ якІэлэегъаджэу ГутІэ Риммерэ — Лъэпкъ кыашьохэм кІэлэеджакІохэр афэдгъасэхэ зыхьукІэ, адыгэ шэн-хабзэхэм ащытэгъэгъуазэх.

Хьатитэ Алинэ искусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджапІэу Тэхьутэмыкыуае дэтым илээси 10 хьугъэу икІэлэегъадж. ПианинэмкІэ музыкэлыне произведенийхэр кыра-

гъэІонхэм кІэлэцЫкІу хэр фегъасэх. Ригъэджагъэмэ ащыщэу Тыкыо Рузанэ оредыломэ яфестивалэу Москва щыкІуагъэм лауреат щыхъугъ. «Урысыем иуагъу» зыфиІорэ я VI-рэ кинофестивалым зыхэлэжъэм, УФ-м культурэмкІэ и Министерствэ и Щытхъу тхыль кыфагъэшъошагъ.

Хьатитэ Алинэ музыкалыне искусствэм фэгъэхыгъэ тхыльхэр кыдигъэкІыгъэх, оредхэр еусых. Ригъаджэхэрэм ащыщхэу Виктор Ким, Екатерина Жученкэм, ШъэуапцІэкъо Данэ, Светланэ Ким, нэмыкІхэм хэгъэгущІы шьолъыр зэнэкъокъухэм щытхъу-цІэхэр кыашыдахыгъэх. Агъэсэрэ кІэлэеджакІохэр ясэнаушыгъэкІэ кыатэжъых.

Сурэтшыным кІэлэцЫкІу хэр зэрэфигъасэхэрэр Яблоневскэ ДШИ-м икІэлэегъаджэу Ольга Кононовам зэнэкъокъум кыщыгъэлэгуагъ. Іэшъынэ Мылунинэ дышгъэидыкІыным бэшІагъэу

пыль. Гъобэкыуае щигъэсэрэ кІэлэеджакІохэм адыгэ шъуашэм идэхагъэ ІупкІэу кыралотыкІыгъ.

ИскусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу художественнэ еджапІэм икІэлэегъаджэу Любовь Сушко Мыекыуапэ Іоф щешІэ. Ащ исэнэхьат еплъыкІэу фыриІэри зэнэкъокъум кыщыІотыгъ.

ІэнэтІэ зэфшъхьафмэ аІутыхэ Цундышк Нурыет, Шэуджэн Бэлэ, Къэгъээжэ Байзэт, Пшыпый Аскэр, Сихъу Станислав, ШхончбэшІэ Муратэ, Николай Мироненкэм, Нафиса Васильевам, КЫКІ Хысэ, кІэлэеджакІохэм талукІагъ, гушІэгъу тафэхъугъ. 2010-рэ илгъэсър — кІэлэегъаджэм и Ілгъэс. Ар кыдалыгътэз, зэнэкъокъум мэхъэнэ ин зэриІэм, зэфэхысыжъ гэшІэгъонхэр зэралгъэхэрэм тащыгъэозагъ.

Адыгэ Республикэм икІэлэегъаджэ анахъ дэгъухэр Урысыем цІэрыІо щыхъунхэкІи пшІэхэшттп. Зэнэкъокъум «Гъогумаф» етІо.



ИскусствэхэмкІэ Гъобэкыуае икІэлэцЫкІу еджапІэ зыщызгъасэхэрэр.

ФЕСТИВАЛЬХЭР

Ольга Будинар якІэщакІу



«Обереги Будущее» зыфиІорэ шлушІэ фестивалэу апэрэу Урысыем щызэхачагъэр Адыгэ Республикэм щэкІо. Артисткэ цІэрыІоу Ольга Будинар фестивалым кІэщакІо фэхъугъ.

— Адыгеир чЫпІэ дах зыщыпсэурэр. Икыушъхьэхэр, ипсыхыо чъэрхэр нэм фэплъыхэрэп. ХьакІэр щагъэлъапІэ, — кыауатэ Ольга Будинам. — Гуфэбэныгъэ ахэлъэу цыфхэр кытпэгъокІыгъэх.

— *Фестивалым нІлуасэ узыщыфэхъугъэ кІэлэцЫкІу хэм бэрэ уадэгъушІэ, сыда яІорэр?*

— Ибэу шыІэ кІэлэцЫкІу мэ ІэпыІэгъу ящыкІагъ. Сэнаушыгъэ зыхэлъхэр кыахэтэгъэщых еджапІо Москва дгъэкІонхэм фэшІ.

Ольга Будинар АР-м и Лъэпкъ музей экІом республикэм щыщ кІэлэцЫкІу мэ аІукІагъ, оред кызыІорэмэ, усэмэ кыаджэхэрэм ядэлугъ, фильмэхэр зытгэхгъэ дискхэр шлухьафтын афишЫгъэх.

Фестивалыр республикэм щыльэкІуатэ.

Сурэтым итыр: Ольга Будинар зэхэхьэм кыышгъушІэ.

Хэта непэ хадзыщтыр?

ФутболымкІэ АР-м и федерациие ипашэ хадзыгъэным фэгъэхыгъэ зэхэхьэ Мыекыуапэ непэ щыкІошт. Хэта федерацием тхьаматэу илэщтыр? Ащ ыгъэгумэкІыхэу общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» хэтыхэр Іофым тегушылагъэх.

АР-м футболымкІэ и федерациие итхьаматэу Мыгу Рэщыдэ иІэнатІэ зыІутым кыщыгъэжъагъэу республикэ футболым епхыгъэ

Іофыгъохэр нахьышІу зэрэхъугъэхэр Адыгэ Хасэм кыщыгушІагъэмэ хагъэунэфыкІыгъ. Футбол ешІапІэу Адыгеим иІэмэ япчъа-

гъэ хэхъуагъ, республикэм изэнэкъокъухэри нахьышІоу зэхашэхэу фежъагъэх.

ФутболымкІэ федерацииер общественнэ организациеу щыт, ипшъэрылхэри гъэ-нэфагъэх. Хэдзынхэу непэ щыІэштхэм плъыр-стыргъэм хэмыхьэхэу шлуагъэ кызыыхышт унашъохэр щаштэнхэу тэгугъэ.

ВОЛЕЙБОЛ

Дэгъоу ешІагъэх

Адыгэ кыэралыгъо университетыр илгъэс 70-рэ зэрэхъурэм фэгъэхыгъэ спорт зэнэкъокъухэр гэшІэгъонэу зэхашэх, физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ институтым волейбол щызде-шІагъэх.

Команди 9 зэнэкъокъугъ. Апэрэ чЫпІэр я 5-рэ курсым икупэу «Б»-м шеджэхэрэм ахыгъ. ЯтІонэрэ ыкІи апэрэ курсхэм арысхэм я 2 — 3-рэ чЫпІэхэр кыдахыгъэх. ЗэлукІэгъумэ ясудья шъхьаІэу, профессорэу Ащыбэкыо Мухьамэд Адыгэ кыэралыгъо университетым иректорэу Хьунэго Рэщыдэ ыцІэкІэ хагъэунэфыкІырэ чЫпІэхэр



кыдэзыыхыгъэмэ афэгущІуагъ, шлухьафтынхэр, щытхъу тхыльхэр аритыжъыгъэх.

Сурэтым итыр: апэрэ чЫпІэр волейболымкІэ кыдэзыыхыгъэхэр.

НэкІубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.



Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КыдэзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ІофхэмкІэ,
ІэкІыб кыэралхэм
ащыпсэурэ тилгъэп-
кыгъэхэм адырІэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи кыбар жъу-
гъэм иамалхэмкІэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьаІэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхъыІэр:
385000,
кы. Мыекыуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чЫпІэ гъэоры-
шІапІэ, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыыхиу-
тыхэрэм мышъып-
къагъэу кыахафэ-
хэрэмкІэ кызыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кІыжъ ахы. Къа-
тэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажъэхэ-
рэмрэ яеплъыкІэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кІышт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкІи кы-
зытхыгъэхэм
аІэкІэдгъэхьа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
кы. Мыекыуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
6156
Индексхэр
52161
52162
Зак. 1410

Хэутыным
узщыкІэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхьатыр 18.00